

Rostra Economica

nummer 258 | jaargang 52 | februari 2006

Een periodiek van Studievereniging Sefa

Sefa

Mark Rutte

"Het is mijn politieke overtuiging dat er niet direct meer geld naar het hoger onderwijs hoeft."

ADV KPMG L

ADV KPMG R

Interview staatssecretaris Hoger Onderwijs Mark Rutte 6

De man, die studenten wil stimuleren om het beste uit zichzelf te halen door inspiratie te bieden, brengt zijn boodschap met een ongelooflijke dosis energie en overtuigingskracht. Inmiddels krijgt hij ook veel kritiek. Juist zijn open enthousiaste houding maakt hem soms ongeliefd, studenten verwachten dat hij zijn beloftes ook waarmaakt. En terwijl heel onderwijsland roept om meer geld voor onderwijs, zegt hij geen directe behoefte te zien meer geld te investeren. "Mijn overtuiging is dat het bestaande geld goed verdeeld moet worden."

Infantilisering van het universitair onderwijs 10

Terwijl de regering ons voorhoudt dat Nederland toch vooral een kenniseconomie is, is een stimulerend klimaat ver te zoeken. De universiteit wordt langzaam maar zeker met presentielijsten, bindende studieadviezen, rendementsverhogende maatregelen, voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten omgevormd tot een school. Dennis Schoenmaker analyseert de huidige situatie en stelt een nieuwe richting voor.

Interview: Henriette Maassen van den Brink 14

Iedereen lijkt het eens te zijn, het belang van onderwijs is enorm in de 'kenniseconomie' waarin we leven. De term lijkt tegenwoordig echter wel verworpen tot een loos begrip. Rostra Economica sprak met Professor Henriette Maassen van den Brink, wetenschappelijk coördinator van het onderzoeksinstituut voor Scholing, Arbeidsmarkt en Economische Ontwikkeling (SCHOLAR): "Ik heb altijd al geroepen: onderwijs is de motor van de economie."

Entrepreneurship at Harvard Business School 28

Enige jaren geleden is binnen de Harvard Business School het Arthur Rock Center for Entrepreneurship opgericht. Uit onderzoek was namelijk gebleken, dat ongeveer 60% van de MBA studenten een eigen onderneming start. Hoe heeft Harvard zijn onderwijs georganiseerd, wat is hun visie, wat zijn hun onderwijskundige uitgangspunten? Kunnen wij van de Harvard -anpak leren?

To be happy or to be rich? Over economie en het web van geluk 30

Binnen de economische wetenschap wordt van oudsher aangenomen dat individuen hun verwachte nut maximaliseren. "It's all about the money", wordt ons als economiestudenten vaak voorgeschoteld. It's all about the money. Of niet?

Prijswinnende wiskunde onder druk: Herman ter Napel 32

Herman ten Napel is docent wiskunde aan onze faculteit. Afgelopen december kozen de studenten hem, net als eerder in 1994 en 1996, tot beste docent van de FEE. Uit onvrede met het wiskundig niveau van de instromende studenten schreef hij onlangs, mede namens collega's van de UvA en vier andere universiteiten, een brief aan staatssecretaris Rutte. Rostra Economica sprak met hem over de achtergrond van deze brief.

Werken aan eenheid 36

De klap na de moord op Theo van Gogh was op veel plaatsen in Amsterdam voelbaar: mensen twijfelden aan elkaar, gingen elkaar wantrouwen. De multiculturele samenleving kwam onder grote druk te staan. Om deze situatie te verbeteren kwam de gemeente al snel met het actieplan Wij Amsterdammers. Ruim een jaar later lijken de verschillende acties een positieve invloed te hebben, hoewel het voor echte conclusies nog te vroeg is.

Student moet baas in eigen budget worden 18

- Sefa Front 20**
- Sefa Lustrum 2005 22**
- Cartoon Arend van Dam 25**
- Education in Third World countries 38**
- Student in bedrijf: StereoBow! 40**
- De aanval op Nike 42**
- Column Joop Hartog Nieuw! 46**
- Studieverenigingen 48**
- Studententijd 50**

Begeisterung...

Is het woord wat centraal staat in deze editie. En dan met name begeisterung in het onderwijs. Onderwijs biedt mensen de mogelijkheid zich te ontwikkelen. Als persoon, in vaardigheden, gevoel en kennis. Het levert rijkere personen op, personen die uiteindelijk ook de toekomst van Nederland moeten gaan vormgeven. Over wat de beste manier is om perfect onderwijs te bieden wordt veel gediscussieerd. Hoe dat onderwijs gefinancierd moet worden. En over de vraag wat nou het resultaat zou moeten zijn, na het afronden van een opleiding.

Volgens de staatssecretaris van Hoger Onderwijs zouden studenten op twee manieren een belangrijke bijdrage aan Nederland moeten leveren. In de eerste plaats aan de Nederlandse economie en in de tweede plaats aan het leiderschap in Nederland. Hij pleit voor een mentaliteitsomslag bij studenten en onderwijsinstutten. De laatste zouden studenten het meest inspirerende onderwijs moeten bieden wat er is. Studenten zouden daarnaast alles moeten doen om het uiterste uit zichzelf te halen. Dit is een kwestie van mentaliteit, de zesjescultuur moet verdwijnen en plaats maken voor een cultuur waarin voor prestatie wel respect bestaat.

Ook binnen de universitaire wereld bestaat een grote zorg over de kwaliteit van onderwijs en de mentaliteit van studenten. Er bestaat geen directe aversie tegen private investeringen. Sterker nog: bedrijfsleven en wetenschap zouden samen moeten optrekken. Beiden hebben daar uiteindelijk profijt van. Er moet dan echter ook aandacht blijven voor fundamenteel onderzoek, binnen de gebieden die interessant zijn voor bedrijven. Binnen dat kader kan Nederland wellicht wat leren van ervaringen in de Verenigde Staten op het gebied van Entrepreneurship. Studenten worden daar gedwongen te presteren aan de hand van echte bedrijfscases, gecombineerd met een flinke dosis theorie.

Maar onderwijs, met name universitair onderwijs, leidt niet alleen op tot studenten met excellente vaardigheden. Het zou moeten opleiden tot kritische, geïnteresseerde personen die een brede kennis met zich mee dragen. Hoe meet je dit? Hoe zorg je ervoor dat ook onderzoek naar documenten in het Frans van 600 jaar geleden nog gedaan kan worden. Wie levert dat iets op? Prestatie staat voorop. Studenten zouden volgens Rutte op twee manieren een belangrijke bijdrage aan

Nederland moeten leveren. In de eerste plaats aan de Nederlandse economie en in de tweede plaats aan het leiderschap in Nederland. Als individuele student heb je hier toch geen boodschap aan. Je wilt jezelf verbeteren, je studietijd is een tijd om jezelf te ontwikkelen, ook op persoonlijk vlak. Daarom is het ook interessant ander economisch onderzoek onder de loep te nemen, bijvoorbeeld: wat is de factor geluk waard?. Kan je deze wel in cijfers uitten? Het staat buiten kijf dat als je niets te eten hebt, je waarschijnlijk minder gelukkig bent. Maar ben je ook gelukkiger als je een platte lcd tv kan ophangen, in tegenstelling tot de aloude, scherpere, conventionele beeldbuis?

Daarnaast is de vraag: wat is de waarde van het opnemen van kennis. Doe je er wat mee in je latere leven? Doe je specifieke vaardigheden op, die direct effect op kunnen leveren? Een mooi voorbeeld is de talenkennis van de Nederlander. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het bedrijfsleven klaagt over de huidige gebrekkige talenkennis van de afgestudeerde student. Wat is de oplossing: talencursussen die erop gericht zijn een vaardigheid aan te leren.

Een hoop eisen bij elkaar dus. Ik geloof niet dat alleen efficiëntie het beoogde effect kan bewerkstelligen. Extra geld en een verandering van de financiering is noodzakelijk. Onderwijs is de motor van de economie. Mijn simpele ziel denkt dan: investeren maar in onderwijs, dit levert uiteindelijk immers meer op dan investeren in wat dan ook. Deze financiering moet niet als doel hebben studenten per se binnen vier jaar te laten afstuderen. Er moet ruimte blijven om extra dingen te doen. Dit betekent ook dat het programma niet leidt tot infantilisering, opdrachten mogen het studieritme niet overheersen. Elke drang om dan nog wat anders te doen zal verdwijnen.

Een bekende typeerde Mark Rutte als een autoverkoper. Er is bijna geen speld tussen zijn betoog te krijgen. Begeisterung brengen is in iedere geval een begin om een omslag in mentaliteit te bewerkstelligen. Misschien hebben we wel autoverkopers nodig in dit land. Autoverkopers die zich niet blindstaren op de verkoopcijfers van glanzende BMW's, maar juist ook de charme van het lelijke eendje kunnen waarderen.

Robert Kusters Hoofdredacteur

Colofon

Hoofdredacteur
Robert Kusters
Judith Groen

Eindredacteur
Anne-Marieke Visser

Redactie
Melle Bijlsma
Dennis Schoenmakers
Jante Parlevliet
Yvan van Dam
Damien Morgenstond
Justin van der Bruggen
Stefan Vermeulen

Met medewerking van
Ton Monasso
Kirsten Spahr van den Hoek
Roel van der Voort

Fotografie
Tim Posthumus Meyjes

Columnist
Joop Hartog

Cartoons
Arend van dam

Vormgeving
Yvin Hei

Adreswijzigingen
Studentenadministratie
Binnengasthuisstraat 9
1012 ZA Amsterdam

Jaarabonnement
5 nummers voor 15 euro
Voor reacties, brieven en open sollicitaties is de redactie te bereiken op:
Kamer E0.02
Roetersstraat 11
1018 WB
Telefoon: 020 5254024
Email: rostra@gmail.com

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie of de externe auteur overgenomen worden.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van ingezonden stukken en behoudt zich het recht voor deze in te korten

Oplage
3700

Advertenties
KPMG
PricewaterhouseCoopers
Ernst & Young
De Nederlandsche Bank
Deloitte
Unilever
ING
RSM Nieve Lancee
Amsterdams Carriere Dagen
Gemeente Den Haag

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar:
Ter attentie van Aquisiteur
Sefa: Marije Groot Bruinderink
Telefoon: 020 5254024
Email: bestuur@sefa.nl

Druk
Thieme Media, Amsterdam

Staatssecretaris Hoger Onderwijs: Mark Rutte

Studenten stimuleren om het beste uit zichzelf te halen

Zijn voorbeeld in de politiek is Frits Bolkestein, omdat hij staat voor wat hij vindt. Mark Rutte gooit hier nog een ongelooflijke dosis energie en overtuigingskracht bovenop. Joviaal en begripvol treedt hij de student tegemoet. Geeft hen het gevoel echt geïnteresseerd te zijn. Bij zijn binnenkomst op het Ministerie van Onderwijs werd hij dan ook warm verwelkomd. Inmiddels krijgt hij ook veel kritiek. Juist die open enthousiaste houding maakt hem soms ongeliefd, studenten verwachten dat hij zijn beloftes ook waarmaakt. Het verkopen van de boodschap is hem in ieder geval wel toevertrouwd: "Jullie gaan dat inzien, al moet ik alle deuren van studentenhuizen in Nederland af", aldus Mark Rutte.

tekst: Robert Kusters
foto's: Tim Posthumus Meyjes

Onze decaan Jacques van der Gaag is bezig met het opzetten van een Business School, waar bijzonder getalenteerde studenten een extra kans moeten krijgen. Het is uiteindelijk de bedoeling dat er een topopleiding komt met daarnaast een meer praktijkgerichte opleiding, die niet opleidt tot wetenschapper. Wat vindt u van het opzetten van zo'n zogenaamde topopleiding?

'Ik vind dat een heel goede ontwikkeling, mits het niveau van de andere opleiding minimaal gelijk blijft. Het instellen van zo'n topopleiding kan enorm stimulerend werken om in het algemeen het niveau omhoog te trekken. Die opleidingen kunnen een soort Greenpeace-scheepjes zijn in zo'n stelsel en vormen dan een soort irritators, in positieve zin. Je ziet bijvoorbeeld dat de University Colleges in Utrecht en Middelburg echt een debat veroorzaken bij de rest van de universiteiten. Dat leidt tot het op de agenda zetten van kwaliteit in het onderwijs. Waarom zou je studenten niet 40 uur per week begeesterd kunnen houden? Juist dan gaan studenten er dingen zoals bestuurlijke taken bij doen. Als dit binnen een instelling plaatsvindt, leidt het ongetwijfeld tot een verhoging van de kwaliteit van de rest.'

Er wordt vaak vergeleken met universiteiten in de Verenigde Staten, waar er wel een aantal topinstituten bestaan, maar het algehele niveau daaronder een stuk lager is.

'Die situaties zijn onvergelykbaar. Ik ben ook niet van de afdeling die naar het Amerikaanse systeem toe wil. Wij hebben gewoon een Europees model van Humbolt uit Berlijn waar het hele Nederlandse systeem op is gebaseerd, inclusief de hele belangrijke verwevenheid van onderwijs en onderzoek, die in de Verenigde Staten in de bachelorfase helemaal niet bestaat. Pas in de Masterfase komt daar die verbinding tot stand. Die verwevenheid vind ik een meerwaarde die we niet mogen loslaten. Ik zou me er alleen sterk voor willen maken om een op zich goed stelsel nog veel beter te maken. Hier is urgentie geboden, omdat we het anders niet gaan redden in de wereld. Studenten spelen zo'n belangrijke rol in de toekomst van het land, zowel wat betreft welzijn als welvaart. Je moet ervoor zorgen dat

studenten door dit verhaal gegrepen worden en hun het meest inspirerende onderwijs bieden dat ze kunnen krijgen en ze stimuleren om het beste uit zichzelf te halen. "

Is er een land in Europa, dat een standaard heeft waar u naar toe wilt werken?

'Engeland is in Europa het beste, daarna denk ik Nederland, maar ertussen gaapt een groot gat. Ten opzichte van de rest van Europa loopt Nederland redelijk voorop. Alleen dat is niet goed genoeg. Zolang er studenten zijn die met 15 à 20 uur studeren per week klaar zijn en verder weinig actief zijn naast hun studie, zitten we nog niet op de goede weg. De periode tussen de 18 en 24 jaar is zo bepalend, een instelling moet stimuleren om het maximale uit jezelf te halen. Er zijn plekken in Nederland waar

afgelost wordt en je niet aflost als je bijvoorbeeld in de bijstand komt. Om die irrationele leenangst weg te nemen start het Ministerie van OCW nu een hele grote campagne. Het is prima dat studenten een beetje bijverdienen, maar 20 à 30 uur per week is absurd. De hele arbeidsmarkt wordt erdoor verstoord: MBO'ers missen stageplekken en studenten in het hoger onderwijs zijn erdoor minder bestuurlijk actief.'

Maar de leenangst is zo duidelijk aanwezig. Hoe wilt u deze wegnemen?

'We gaan met de campagne met een beetje humor proberen de feiten op tafel te leggen. We gaan tegen de studenten zeggen: "Doe nou niet zo onhandig om maar niet te hoeven lenen." Wat ik uiteindelijk wil is een maatschappelijke omslag op dit gebied veroorzaken.'

"Ik vind het erg zonde als mensen thuis blijven wonen omdat ze denken het niet te kunnen dokken."

dat wel gebeurt en het algemene niveau is heel aardig, maar onze ambitie moet veel verder reiken. En dat is geen kwestie van geld.'

Wat is dat dan? Een kwestie van mentaliteit?

'Absoluut. Dat betekent leiderschap en keuzes maken. We behoren tot de top 5 van Europa als je kijkt naar het geld dat we nu in onderwijs steken. De kans is klein dat er fors meer geld uit publieke middelen naar het hoger onderwijs gaat. Dat zie ik niet gebeuren, welk kabinet er ook zit.'

Als we dan kijken naar de studiebeurs: een student kan hier absoluut niet van rondkomen, zelfs niet als deze volledig leent...

'Inderdaad, je ziet dat inderdaad de meeste studenten moeten bijwerken. Maar dat is niet erg. Ik vind alleen dat studenten veel te veel bijwerken. Dat komt omdat studenten een irrationele angst hebben om geld te lenen voor hun studie. Irrationeel omdat ze de angst hebben dat ze met een zeer grote schuld hun studie afronden en oneindig moeten aflossen. Maar men weet niet dat deze schuld inkomensafhankelijk

U gelooft echt dat dit gaat gebeuren?

'Jullie gaan dat inzien, al moet ik alle deuren van studentenhuizen in Nederland af. Dat is mijn doel. Ik wil ervoor zorgen dat studenten gaan lenen wat ze kunnen lenen. Daarnaast wil ik ook dat studenten het collegegeld kunnen bijlenen vanaf 2007. Dat betekent dat er dus weer 1500 euro per jaar extra in het budget van de student zit, zodat ze zo weinig mogelijk in de supermarktschappen hoeven te vullen of als pompbediende aan het werk zijn.'

Je ziet nu al dat veel studenten juist vanwege dat financiële aspect thuis blijven wonen.

'Als je als student thuis wilt blijven wonen is dat een prima keuze. Ik vind het wel erg zonde als mensen thuis blijven wonen als ze denken het niet te kunnen betalen. Zeker als je je later bedenkt dat het toch vormend en erg leuk was geweest om op kamers te hebben gewoond.'

Hoe zit het met het doen van extra activiteiten naast de studie? Dat wordt momenteel niet gestimuleerd door de druk om maar snel af te

studeren.

‘Ik kom vooral de studenten tegen die wel actief zijn, dat is zo’n tien procent. Maar driekwart van de studenten zijn dit niet. Ik denk dat dit komt omdat de studie momenteel niet genoeg uitdaagt om het uiterste uit jezelf te halen. Als je het druk hebt pak je er juist dingen bij. Bij Unilever bijvoorbeeld vroeg ik wanneer ik iets gedaan wilde krijgen, juist iemand die het druk had en niet iemand die het niet druk had. Dan gebeurde er niets. Je moet mensen echt tot het uiterste uitdagen om alles uit zichzelf te halen. En tegelijkertijd een hele leuke tijd te hebben. Er zitten tussen maandag en vrijdag alleen al zo’n 120 uur en daar moet je gebruik van maken. Je moet iets buitengewoons van je studietijd te maken, het is carpe diem. Dead poet society, dat moet het zijn! En niet dat duffe gedoe van 5 uur college per week, 10 uur zelfstudie, daarnaast nog tien uur werken en de rest zien we wel. Als je dat bewust doet, dan moet je dat zelf weten. Ik ben per slot van rekening liberaal. Maar als je het doet omdat niemand je inspireert om extra actief te worden dan vind ik het doodzonde. Het zijn vormende jaren waar je je hele leven lol van hebt. Zelf ben ik heel actief geweest. Van alles wat ik toen geleerd heb, heb ik nu plezier. Je leert sociaal te zijn,

vergaderingen te leiden, te spreken in het openbaar, een blad maken. Daar hou je je hele leven lol van. Ik gun dat iedereen.’ Lachend: ‘Hopelijk wordt het daarna ook leuk en ga je niet alleen maar nostalgisch terug kijken.’

U roept op tot het opleiden van studenten met goed leiderschap en het werken aan de economische groei van Nederland.

‘Wij moeten naar Chinese groeicijfers toe. Dat kan. In de regio Eindhoven gebeurt het al jaren. Nederland als geheel groeit in het beste geval zo’n 3 procent, wat eigenlijk ongelooflijk is als je kijkt naar onze kracht op het gebied van innovatie. Die is gigantisch. Wij scoren op het gebied van citaten na Zwitserland en Finland het beste van de wereld. Hoe komt dit? Wij hebben een enorme sterke uitgangspositie op het gebied van research en innovatie. Kijk bijvoorbeeld naar onze academische ziekenhuizen, dat zijn broedplaatsen van nieuwe vondsten. Maar ook onze hotelscholen en ons kunstonderwijs zijn van ongekend hoog niveau. Ten opzichte van Finland en Zwitserland een groot voordeel: een veel grotere, internationaal georiënteerde economie. Alle uitgangspunten zijn er dus, maar je moet er voor zorgen dat je die op een goede

wijze met elkaar verbindt door onderwijs, overheid en bedrijfsleven met elkaar te laten samenwerken. Dat heeft uiteindelijk weer zijn effecten op het welzijn, want als er meer geld te besteden is en een land succesvol is, trek je talent aan en komt er geld vrij voor kunst en cultuur. Allemaal bijeffecten die heel waardevol zijn.’

U zegt dus: er komt geen geld bij....

‘Er komt wel wat geld bij, maar geen grote bedragen. Er komt vanuit de staatspot een enorm bedrag voor onderwijs en we horen bij de top van Europa qua investeringen. Daar gaat het ook niet van komen. Kijk maar eens naar het Maagdenhuis. Heb je gezien hoeveel mensen daar werken?’

Bezuinigen om de efficiëntie is leuk, maar dat houdt wel een keer op....

‘Het moet nog beginnen...’

Op onze faculteit en ook op andere faculteiten aan de UvA wordt juist door geldgebrek heel veel bezuinigd op onderwijs. Minder docenten per student, studentassistenten die bijles geven in wiskunde worden ontslagen.

‘Maar er wordt wel een miljard vrijgemaakt om een bibliotheek te bouwen, in guldens weliswaar. Het gaat om het maken van keuzes. De rechtenstudenten aan de UvA accepteren niet meer dat er 1 docent op 70 studenten is, terwijl dit in de rest van Nederland 1 op 35 is. Ik zie het als mijn taak om de tegenkrachten van studenten, docenten en medewerkers te organiseren, zodat bestuurders worden gedwongen om verantwoording af te leggen over de keuzes die ze maken. Ik sprak laatst een hoogleraar in Amsterdam over de administratieve ondersteuning. Hij zei: “Vroeger hadden we mevrouw Jansen met een verschrikkelijk ochtendhumeur. Je moest haar tot elf uur niet lastig vallen. Maar mevrouw Jansen regelde alles. Nu zitten er vijf mensen en is het een grote puinhoop.” Ik zie op zoveel plaatsen dat universiteiten de ondersteunende staf blijven uitbreiden. Daar moet je heel kritisch op zijn. Het is dus de vraag of bestuurders er zijn voor studenten en docenten of dat ze er zijn om het logo en de continuïteit van hun eigen posities te waarborgen. Als dat laatste het geval is, krijg je bureaucratievorming. Dat is gebeurd de afgelopen tien jaar. Ik ga daar toch niet nog meer geld in steken, als ik

niet zeker weet dat dat naar het onderwijs gaat! Dat geld gaat naar nog meer staf, zeker als studenten in studentenraden niet zorgen voor tegenkracht. Op de rechtenfaculteit heeft de tegenkracht gewerkt en komen er nu vijf docenten bij. Bestuurders zouden eens keuzes moeten gaan maken. Daarvoor zijn ze aangesteld en verdienen ze zoveel geld. Het is natuurlijk niet het idee dat geld dat van de overheid komt ongeclausuleerd wordt doorgesluist naar de faculteiten. Een bestuurder is slechts faciliterend, onderwijs moet voorop staan.’

“Er ligt zo’n deken van negativisme over Nederland en het onderwijs mag bijdragen om die weg te trekken.”**Het rendement van investeren in onderwijs wordt binnen de economie als heel hoog beschouwd. Je zou dus zeggen: hoe meer geld je erin steekt, hoe meer rendement?**

‘Dat is ook de reden waarom het de grootste begrotingspost is met 28 miljard per jaar, waarvan 5 miljard voor het hoger onderwijs. Onderwijs is ongelooflijk belangrijk. Een aantal grote problemen moeten worden opgelost: het vroegtijdig school verlaten, het vakmanschap dat niet voldoende wordt aangeleerd. Hier gaat veel geld heen, bijvoorbeeld voor praktijklokalen in het VMBO. Dat levert direct iets op. Maar in het hoger onderwijs heb ik die overtuiging niet.’

Dus naast het feit dat u misschien niet meer geld heeft, is het bij u een politieke overtuiging dat er niet meer geld naar het hoger onderwijs hoeft?

‘Dat is inderdaad mijn overtuiging. Mijn overtuiging is dat het bestaande geld goed verdeeld wordt. Dat is absolute prioriteit één! Als er wat meer geld te besteden is, zou je nog heel gericht een aantal investeringen kunnen doen.’

Een klacht vanuit onder andere onze faculteit is dat het wiskundeniveau van eerstejaars zo laag is dat zij grote problemen krijgen op de universiteit. U heeft hierover een brief ontvangen**van wiskundeleraars van diverse Nederlandse universiteiten (zie het interview met Herman ten Napel in deze Rostra, RE)**

‘Daar wil ik niet direct op ingaan. De brief is goed doorgelezen en er wordt wat mee gedaan. Maar wij hebben het zo geregeld in de portefeuillevordering dat Maria van der Hoeven, de minister van Onderwijs, over de aansluiting van het WO op het hoger onderwijs gaat. We trekken hier samen in op, hoewel we natuurlijk niet getrouwd zijn. We blijken vrijwel altijd

wel vanuit dezelfde filosofie te werken, wat het werken erg plezierig maakt. Wij hebben bijvoorbeeld op het HBO bij de opleiding voor leraren samengewerkt met de HBO-raad en de VSNU (Vereniging van Universiteiten, red) over een begintoes aan begin van de opleiding en een toets aan het eind van de opleiding, zodat je studenten als het niveau niet voldoende is toegenomen een negatief bindend studieadvies kan geven.’

Eentrepneurship en het bevorderen hiervan is een stokpaardje van u. Wat zijn de belangen?

‘Ik schrik me rot. Met name als we het hebben over het hoger onderwijs. Negen procent van de studenten overweegt überhaupt om een eigen bedrijf te beginnen. In geheel Nederland ligt dit op dertig procent, tegen een gemiddelde van 50 procent in de rest van Europa en zelfs tweederde in de Verenigde Staten. Wat dat betreft vind ik hier de Verenigde Staten een interessante benchmark. Er zijn twee dingen belangrijk. Ten eerste, hoe ga je om met ondernemerschap als samenleving. Nederland heeft duidelijk geen hoge pet op van iemand die een eigen bedrijf start en staat langs de kant bijna te lachen als het mislukt. In Amerika zeggen ze: “At least you tried.” Aan die mentaliteit kan ik maar beperkt iets doen. Wat ik wel kan doen, het tweede punt, is ervoor

zorgen dat het onderwijs meer aanzet tot ondernemerschap. Als er een belangrijke innovatie is, zou een universiteit of een hogeschool een incubator-functie kunnen vervullen voor startende ondernemers. Ondernemerschap zou onderdeel moeten zijn van de curricula. In de opleiding Economie moeten studenten bekend raken met het starten van kleine ondernemingen. Ondernemers moeten de klas in komen en hun verhaal vertellen. Docenten zouden het bedrijfsleven moeten ingaan om te ontdekken hoe die wereld in elkaar zit. Er zijn nu hele leuke initiatieven. In Delft is er nu een initiatief dat samenwerkt in area o10 met de Erasmus universiteit in Rotterdam. Twee werelden van verschil, technici en economen werken nu samen en komen tot mooie dingen. En dat komt omdat het veel beter is om een mix van verschillende mensen te hebben. “

Wat voor invloed hebben dit soort initiatieven op het onderwijs?

‘Enorm. Ik wil dat mensen, als ze hun studie afgerond hebben, een keuze hebben tussen bij wijze van spreken carbonpapier en een pen. Word je een volger of iemand met creatieve ideeën? Dan komen we terug bij leiderschap. Wat je wilt is dat mensen er als een pen uit komen en hun eigen toekomst bepalen. Zich niet verbergen achter de grote hiërarchie van een organisatie, ook bij een groot bedrijf of de overheid moet men ondernemend zijn. Dat draagt bij aan de hele cultuur van Nederland. Ondernemers zijn labradors, positieve figuren. Er ligt zo’n deken van negativisme over Nederland en het onderwijs mag bijdragen om die weg te trekken.’

Gaat de missie naar Afghanistan door?

‘Ik ben een klassiek politicus en vind dat ik me alleen over mij eigen portefeuille uit moet laten. Dit besluit is in goede handen bij de collega’s Kamp en Bot. Afgelopen vrijdag was ik bij de ministerraad. Het is besloten wat daarbinnen besproken wordt, dus ik houd dat maar voor mezelf. Ik sta overigens zeer achter het kabinetsbesluit van afgelopen vrijdag.’

Besluit?

Lachend: ‘Ja, we hebben besloten tot een besluit geloof ik...’

RE

De infantilisering van het universitair onderwijs

tekst: Dennis Schoenmakers
leeftijd: 25

studiejaar: 3e jaars

afstudeerrichting: Management accounting
and control en Spaans

Aan het einde van de 18de eeuw schafte men in Frankrijk de klassieke universiteit af ten gunste van de praktisch ingestelde grandes écoles.¹ Wat aanvankelijk leek op een praktisch ingegeven beslissing – geïnspireerd op de waarden van de Franse revolutie – bleek uiteindelijk fataal voor het kennisklimaat in Frankrijk: het was immers niet Frankrijk, maar Duitsland dat de volgende eeuw zou domineren op innovatief, technologisch en wetenschappelijk gebied. Zij kozen namelijk een geheel andere richting en ontwikkelden de klassieke universiteit als een plaats van algemene ontwikkeling en filosofische oriëntatie.

Hetzelfde gebeurt op dit moment met het universitair klimaat in Nederland. Terwijl de regering ons voorhoudt dat Nederland toch vooral een kenniseconomie is, maken we dezelfde fout als de Fransen in 1793. De universiteit wordt langzaam maar zeker met presentielijsten, bindende studieadviezen, rendementsverhogende maatregelen, voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten omgevormd tot een school.

Infantilisering door verschooling

Dat het universitair onderwijs de afgelopen decennia een stuk schoolser is geworden, blijkt uit een onderzoek van *Vox Magazine*, het universiteitsblad van de Radboud Universiteit Nijmegen.² Maar liefst tweederde van de docenten beoordeelt de universiteit van vandaag als schoolser dan in de eigen studietijd. Zo schrijft Jos Philips, hoogleraar experimentele hoge-energiefysica, dat studenten “met een spoorboekje in de hand” van college naar werkgroep naar practicum gaan. “De toetsing verschuift bovendien van afsluitende tentamens naar wekelijkse opdrachten en werkstukken”, zegt De Jong. “Zo is het niet meer mogelijk zelfstandig thuis te leren en dan te laten zien wat je in huis hebt.” Een andere docent laat anoniem aan dit blad weten dat “Studenten zich opstellen als leerlingen, ze willen van tevoren tentamenvragen oefenen alsof het een CITO-toets betreft. Een wetenschappelijke houding is ver te zoeken.”

54 procent van de docenten heeft volgens *Vox Magazine* door de verschooling minder plezier in het werk. “Bij de alfa- en gammaopleidingen vindt zelfs twee op de drie wetenschappers dat het werk er niet leuker op is geworden.” Zo laat Huib Ernste, Hoogleraar Omgevingswetenschappen, in dit blad weten: “Ik heb met name minder plezier in mijn werk doordat het onderwijs in toenemende mate is gestructureerd. Doordat het onderwijs met regeltjes is dichtgetimmerd, gaat veel tijd verloren aan bureaucratische rompslomp en is er weinig ruimte meer voor academische vrijheid.”

Ook prominente Nederlanders maken zich sterk voor een beter onderwijsklimaat aan de Nederlandse universiteiten. Zo ook hoogleraar natuurkunde en ‘zomergast’ Robbert Dijkgraaf, die heel eloquent opmerkt dat er iets grondig mis is met de beleving van het universitair onderwijs. In het NRC Handelsblad geeft hij te kennen dat “ouders, die zich nog wel druk maken

over gebrekkige faciliteiten in crèche en basisschool, en die hun kinderen met CITO-scores opjagen naar het categoriaal gymnasium, zich geen zorgen maken over de verschaalde kost die de universiteit hun kroost voorziet. De studenten zelf zijn ook helemaal niet op zoek naar Bildung en intellectuele uitdaging.”³

Terwijl meer dan de helft van de universitaire docenten aangeeft dat ze te lijden hebben onder de verregaande infantilisering van het onderwijs aan de universiteit, en zowel docenten als studenten aangeven dat ze academische verdieping wél belangrijk vinden,⁴ lijkt het einde van de infantilisering nog niet in zicht. Waar gaat het dan mis?

Oorzaak en Gevolg

Op de eerste plaats is er een gebrek aan geld. Volgens de Kennismonitor 2003 liggen de onderwijsuitgaven per leerling, als percentage van het BBP in Nederland, op het laagste niveau in de Eurozone. De laatste tien jaar zijn deze uitgaven met 30% gedaald en bevinden we ons met 4,6% inmiddels onderaan de statistieken. De resultaten hiervan zijn al zichtbaar. Want, ook al zijn wij Nederlanders geneigd te denken dat we hoog zijn opgeleid, dit blijkt uit hetzelfde rapport niet het geval te zijn. In Nederland ligt het aandeel hoger opgeleiden op 24%, terwijl dit in veel westerse landen een stuk hoger is. (Zie figuur). En volgens de Kennismonitor 2003 zal dit percentage de komende jaren alleen maar lager worden, aangezien het aantal mensen op het Vwo de laatste 5 jaar is gedaald.⁵

Hoe kan de regering volhouden dat Nederland een kenniseconomie is terwijl we op dat gebied ontzettend achterlopen bij de rest van de ontwikkelde wereld? Hoogleraren luiden hierom massaal de noodklok, zoals de Delftse

toeconoom Kleinknecht: “Het land wordt langzaam maar zeker dommer”, en zijn Maastrichtse collega Luc Soeters: “Nederland heeft een nieuwe ziekte, de Dutch knowledge disease. Met onze kennis loopt Nederland achter op de rest van Europa.” Guus Berkhout, hoogleraar geofysica schrijft zelfs: “Als we niet snel iets doen, worden we het lachertje van de wereld”⁶. Sylvester Eijffinger, hoogleraar Europese financiële economie schrijft: “De kenniseconomie wordt hier alleen met de mond beleden.”⁷

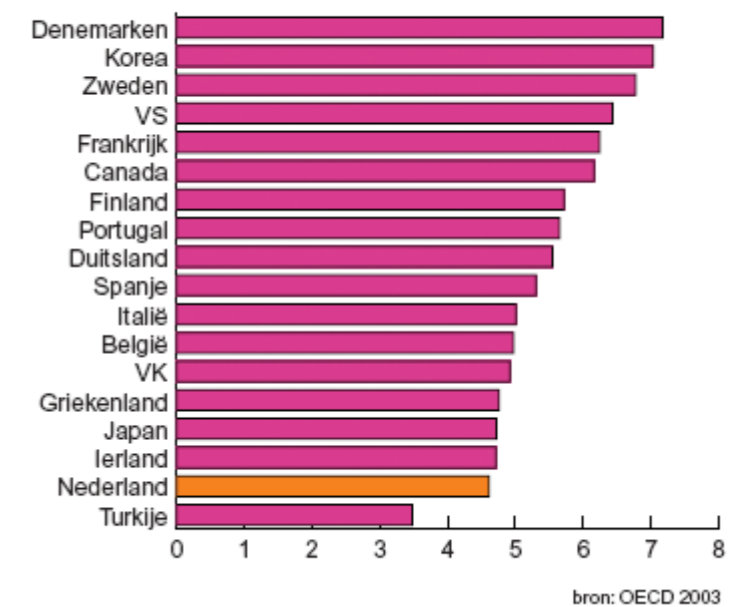
Behalve dat de overheid domweg te zuinig is, speelt ze ook op een andere manier een rol in de vervlakking van het onderwijs. Universiteiten krijgen namelijk geld van de overheid voor het aantal binnengekomen en het aantal afgestudeerde studenten. Een slechter reward mechanism zou je niet kunnen bedenken. Dit leidt er namelijk toe dat de universiteiten zoveel mogelijk studenten moeten zien binnen te halen – vandaar al die posteradvertenties en school- en masterbeurzen. Als studenten zich eenmaal binnen de muren van de universiteit bevinden, moeten ze zo snel

De kenniseconomie wordt hier alleen met de mond beleden.

mogelijk weer afstuderen. Iedereen begrijpt dat dit niet de universiteit stimuleert om zo goed mogelijk onderwijs af te leveren.

Aangezien de onderwijsdirecteuren – zoals iedere directeur – afgerekend worden op het sluitend maken van de begroting, zullen zij de kosten proberen zo laag mogelijk te houden. Dus, de programma’s van de studenten moeten zo min mogelijk kosten. De gevolgen hebben we de laatste tijd aan de universiteiten kunnen zien: het curriculum wordt langzaam uitgekleeft: steunvakken worden vereenvoudigd of maar helemaal weggelaten, academische verdieping ontbreekt, professoren worden vervangen door ‘universitair’ docenten en het aantal contacturen en student-assistenten worden drastisch verminderd.

Figuur 3.1 onderwijsuitgaven als % BBP (2002)

Aan de andere kant worden steeds meer werkcolleges, presentaties en groepsopdrachten ingesteld met een aanwezigheidsverplichting. Met het oog op de budgettaire verantwoordelijkheid van de directie valt dit heel goed te begrijpen: het kost de universiteit

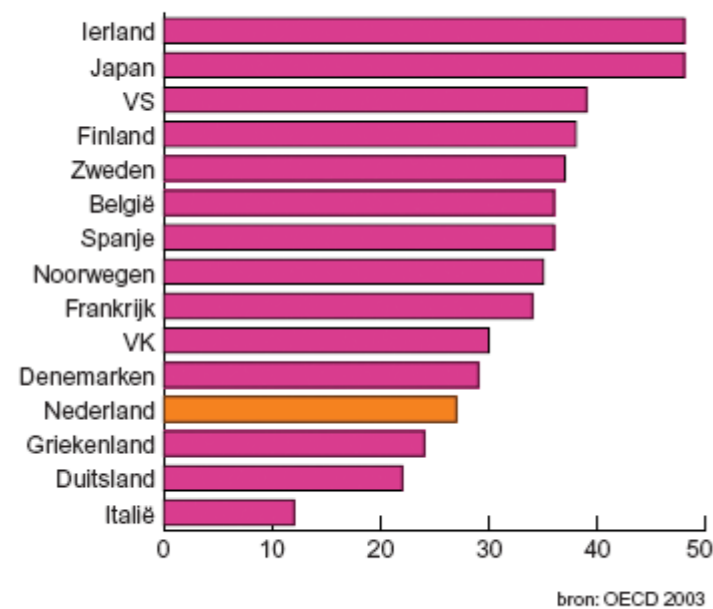
iedereen wil die A+ halen om Harvard binnen te kunnen komen. Vraag een college student wat zijn Grade Point Average is, en hij weet het je op twee cijfers achter de komma te vertellen. Een Nederlandse student kijkt vaak alleen naar zijn studiepunten. Men vraagt elkaar dan ook niet naar het resultaat maar: “Heb je het tentamen gehaald?” Een zes of een negen, who cares?.

Is er nog hoop?

Willen we de kwaliteit aan de universiteit bewaken, dan kost dit in de eerste plaats geld. Je kan immers niet voor een dubbeltje op de eerste rang zitten. Zo vertrekken teveel onderzoekers en hoogleraren naar het buitenland, aangezien zij daar meer vrijheden hebben, ontlast worden van administratieve taken en beter betaald worden. We zouden in Nederland ook niet bang moeten zijn om een aantal heilige huisjes omver te schoppen. Het is in Nederland immers nog steeds taboe om de marktwerking op het onderwijs toe te passen. Het Nederlandse universitair onderwijs is namelijk hopeloos afhankelijk van de overheid.

Terwijl de Nederlandse universiteiten elke cent twee keer moeten omdraaien alvorens hem uit te geven, zwemmen de anglo-saksische universiteiten in het geld. Amerikaanse universiteiten zijn veel onafhankelijker, door de hogere tuition fees

Figuur 3.2 Deelname hoger onderwijs 25-34 jaar in % (2001)

die ze vragen en het eigen vermogen dat ze hebben opgebouwd. Ter vergelijking: terwijl veel Nederlandse universiteiten een negatief eigen vermogen hebben, heeft een universiteit als Harvard een geschat eigen vermogen van 18 miljard dollar, en vragen ze een *tuition fee* van bijna 40.000 dollar per jaar.⁸

onderwijs twee heilige huisjes. Ten eerste vindt men dat het collegegeld voor iedereen betaalbaar (en dus laag) moet zijn, ten tweede wil men zo min mogelijk invloed van de commerciële sector - de zogenoemde 'derde geldstroom'. Het onderwijs moet namelijk onafhankelijk blijven. Het zou immers een beetje een

Op de Nederlandse universiteiten heerst namelijk al sinds jaar en dag een zesjescultuur.

Dergelijke collegegelden doen erg on-Hollands aan. Maar, beschouwd als investering zijn dergelijke bedragen helemaal zo gek nog niet. Een professor aan hetzelfde instituut verdient al snel meer dan 100.000 dollar per jaar en met een Harvard diploma op zak verdient je in het bedrijfsleven al snel het meervoudige. Behalve voor financiële mogelijkheden en onafhankelijkheid zorgen dergelijke bedragen ook voor veel motivatie: de bibliotheken en de computerzalen zitten in Harvard van 10 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds vol, het hele jaar door.⁹

Waar het benodigde geld voor verbeteringen echter vandaan moet komen blijft de vraag. Er bestaan in dit land wat betreft het wetenschappelijk

nare smaak geven als je bedrijfskundige opleiding betaald wordt door McDonalds of Shell. Want wie betaalt, bepaalt. Maar het geld moet ergens vandaan komen: óf de belastingbetaler betaalt, óf de student, óf het bedrijfsleven.

Op de tweede plaats – en minstens zo belangrijk – moet er een culturomslag komen. Mensen zouden trots moeten zijn om wat te leren en om te kunnen studeren. Volgens Robbert Dijkgraaf zit het helemaal fout met de universiteitscultuur in Nederland: "Als je in Nederland getalenteerd bent, is er niets wat je ondersteunt. Er zijn geen prijzen, geen aanmoedigingsbeurzen, er is geen enkele stimulans. Het is een cultuur van doe maar zo min mogelijk, leid een aardig

leven, een cultuur van conformisme. Er is een regressie naar het gemiddelde. Dat is de druk van de jeugdcultuur. Middelbare-scholieren bepalen wat belangrijk is of niet en de universiteiten passen zich daar noodgedwongen bij aan."¹⁰

Als we niet dezelfde fout willen maken als de voorstanders van de Franse revolutie zullen we het tij moeten keren. Er zou een discussie op gang moeten komen over de financiële verantwoordelijkheid en de academische cultuur aan de Nederlandse universiteiten. Ontwikkeling van talent en onderwijs zou centraal moeten staan en niet het kale afstudeerrendement. Als de universiteit niet bevolkt wordt door geïnspireerde docenten en studenten, en als deze geen plaats biedt aan intellectuele uitdaging, zal de universiteit zijn bestaansrecht verliezen en zal er weinig reden zijn om ook hier de universiteit niet om te dopen tot een *grande école*. **RE**

NOTEN:

1. Renaut, A. : Les révolutions de l' université : essay sur la modernisation de la culture, Paris : Calmann-Lévy, 1995.
2. "Verschoolsing: Verschoolsing aan de KUN", Vox Magazine, nummer 7, 4 december 2003. ook te vinden op: <http://www.ru.nl/vox-magazine/vox-online/archief/>
3. opiniepagina, NRC Handelsblad , 4 maart 2003 op <http://staff.science.uva.nl/ffirhd/beta.html>
4. "Verschoolsing: Verschoolsing aan de KUN"
5. "Tijd om te kiezen": Kennismonitor 2003 op http://www.kennisland.nl/kennisland/binaries/KLsite/bron/km2003/KL_Tijdomtekieszen__Kennis-economieMonitor2003_lowres.pdf
6. "Wordt Nederland dommer?" Magazine M, NRC Handelsblad, 6 september 2003 op <http://www.nrc.nl/krant/article109611.ece>
6. <http://www.scienceguide.nl/Genres/Forum/eijffinger.htm>
7. Ibid.
8. Ibid.
9. Ibid.
10. "Wordt Nederland dommer?" Magazine M, NRC Handelsblad, 6 september 2003 op <http://www.nrc.nl/krant/article109611.ece>

ADV GEMEENTE DEN HAAG

“Ik heb altijd al geroepen: onderwijs is de motor van de economie.”

tekst: Jante Parlevliet

leeftijd: 23 jaar

richting: Algemene Economie en politicologie

afstudeerderdatum: (eeuh) voorjaar 2007

Iedereen lijkt het eens te zijn, het belang van onderwijs is enorm in de ‘kenniseconomie’ waarin we leven. De term lijkt tegenwoordig echter wel verworpen tot een loos begrip. Want uiteindelijk leven we niet alleen in een kenniseconomie, maar ook in een wereld van schaarste, en moet een dergelijk besef wel gepaard gaan met slimme investeringen. Rostra Economica sprak met Professor Henriëtte Maassen van den Brink, wetenschappelijk coördinator van het onderzoeksinstituut voor Scholing, Arbeidsmarkt en Economische Ontwikkeling (SCHOLAR) en vice-decaan van de School of Economics van onze faculteit.

Professor Henriëtte Maassen van den Brink stond aan de wieg van het onderzoeksprogramma SCHOLAR. “We zijn met dit project begonnen in 1997. De doelstelling van dit programma was om de onderwijs economie in Nederland te stimuleren en de economische aspecten van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te onderzoeken langs de gehele levenscyclus, dus van voorschoolse educatie tot en met de oudere werknemer. Dit was destijds een vernieuwende stap. Onderwijs economie was al een redelijk ontwikkelde discipline in de Verenigde Staten, maar in Nederland was het nog in een beginstadium. In competitie met alle andere wetenschapsgebieden is in 1997 ons onderzoeksprogramma door NWO [Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, JP] gehonoreerd als prioriteitprogramma. We hebben destijds miljoenen gehad voor onze onderzoeksplannen, en daar kunnen we nu nog steeds mee uit de voeten.” Ze lacht, “blijkbaar zijn wij zelf ook slim met onze investeringen omgesprongen”.

Het onderzoeksprogramma zou oorspronkelijk al na zes jaar eindigen, maar is inmiddels alweer negen jaar aan de gang. “Zijn we alweer zo lang bezig? Tsjja, ons programma is dan ook een succes en er kwamen steeds meer

mensen en onderzoek bij. In 2000 is ons programma tussentijds geëvalueerd, en de internationale evaluatiecommissie was uiterst lovend. Dit jaar komt onder redactie van Joop Hartog en mijzelf bij Cambridge University Press het boek *Human Capital moving the frontier* uit, met de eindresultaten van het SCHOLAR onderzoeksprogramma.” Dit betekent overigens niet het einde van het SCHOLAR-programma. Verre van dat. We zijn in de afgelopen jaren gegroeid, op het moment bestaat SCHOLAR uit ongeveer 20 nationale en internationale onderzoekers. Sommige onderzoekers hebben nu een vaste aanstelling bij de FEE, en een aantal onderzoekers (Plug, Leuven, Carbonell-Ferrer) heeft inmiddels zelf prestigieuze NWO subsidies binnengehaald. Wij gaan dus gewoon door binnen de School of Economics (ASE) van onze faculteit.”

Het onderzoek bij SCHOLAR is voornamelijk empirisch en micro-economisch van aard. Een deel ervan bestaat uit studies naar de rendementen op investeringen in onderwijs. Het hele spectrum van onderwijs wordt daarbij in beschouwing genomen. “Ik heb destijds bij NWO nog moeten praten als Brugman om ook voorschoolse educatie mee te nemen in ons onderzoeksprogramma. Nu is duidelijk dat het erg lonend is al te investeren in kinderen voor ze naar de basisschool gaan. Dat heeft zowel effect op latere schoolprestaties als op arbeidsmarktkansen.” En het belang van scholing houdt ook niet op na het behalen van een universitair diploma. “Ik ben al sinds de jaren tachtig een groot voorstander van het idee van ‘een-leven-lang-leren’. Voor Nederland is de kwaliteit van het menselijk kapitaal van groot belang. Daar hoort dus ook bij dat mensen zich tijdens hun gehele leven om-, bij- en herscholen. Ik heb het altijd al geroepen: onderwijs is de motor van de economie”.

Scholing vergroot niet alleen de rendementen voor een individuele werknemer, er zijn ook voordelen voor de hele samenleving in het geding. “Hoger opgeleiden leven gezonder en vertonen minder crimineel gedrag. Daarnaast maken ze minder gebruik van sociale zekerheidsuitkeringen en participeren ze meer in de samenleving. Dat geeft dus

aan dat investeringen in onderwijs de hele samenleving dienen”. Een onderzoek waar Maassen van den Brink recentelijk mee is gestart betreft de kosten van laaggeletterdheid. “Er zijn nog steeds veel mensen die niet of slecht kunnen lezen. Het mag duidelijk zijn dat dit voor deze mensen, maar ook voor de hele samenleving kosten met zich meebrengt. Die kosten en de baten van investeringen in laaggeletterden proberen wij te kwantificeren.”

95% van de onderzoekstijd wordt besteed aan de relatie tussen onderwijs, arbeidsmarkt en economische ontwikkeling. Zo nu en dan doen sommige onderzoekers bij SCHOLAR onderzoek uit persoonlijke interesse. “Daarmee wil ik niet zeggen dat het minder wetenschappelijk of minder interessant is; het sluit alleen minder direct aan bij het onderzoeksprogramma van SCHOLAR. Erik Plug, bijvoorbeeld,

“Het Nederlandse onderwijs is altijd gericht geweest op de middenmoot.”

(onze toponderzoeker op het gebied van intergenerational mobility) doet onderzoek naar het verschil op de arbeidsmarkt in beloning van hetero- en homoseksuelen. En zelf heb ik mij in mijn vrije tijd beziggehouden met de economie van het dagelijks leven. In mijn boek *Lusten en Lasten; over Economie en Emotie*, heb ik met behulp van de economische neoklassieke theorie het gedrag van mensen van wieg tot graf geprobeerd te verklaren. Dus bijvoorbeeld van de keuze van een partner tot en met de waarde van het leven. Ik ben er van overtuigd dat zelfs in de liefde het afwegen van kosten en baten een rol speelt.”

Soms wordt dergelijk onderzoek met verbazing en lichte scepsis ontvangen door niet-economen. “Onderzoekers uit andere wetenschapsgebieden beschuldigen ons wel eens van economisch imperialisme. Het lijkt misschien ook wel wat absurd dat economen zelfs op een thema als het huwelijk en echtscheiding hun theorieën loslaten. Maar vanuit een kostenbaten afweging is veel te verklaren.

Het economisch perspectief is één kant van de verklaring. Dat komt doordat de neoklassieke theorie nou eenmaal een erg elegant wetenschappelijk kader is, waarmee je allerlei aspecten van het leven kunt analyseren.”

Ook wat betreft beslissingen op het gebied van studie biedt het onderzoek van SCHOLAR concrete handreikingen. “Alle onderzoeken wijzen het uit: investeren in een opleiding loont. Hoger opgeleiden hebben veel grotere kansen op de arbeidsmarkt, en minder risico op werkloosheid. Daarnaast heeft opleidingsniveau een beduidende invloed op de beloning. Een extra jaar scholing leidt gemiddeld tot een 8% hoger salaris. Het volgen van een studie is dan ook in de eerste plaats een investering in je toekomst. De meeste studenten kiezen voor het volgen van een studie uit het motief van investeren in de toekomst, en niet omdat het allemaal leuk moet zijn. Als

de gekozen opleiding ook nog leuk is om te doen, dan is dat mooi meegenomen, maar het is van ondergeschikt belang.”

Wel merkt Maassen van den Brink dat niet elke student zich bewust lijkt te zijn van de voordelen van deze investering. “Er heerst in Nederland toch echt een zesjescultuur, de meeste studenten willen helemaal niet uitblinken. Ook de inzet in termen van tijd is uiterst beperkt, en dan in het bijzonder bij de gammastudies. Studenten willen vooral weten hoe snel ze hun tentamen kunnen halen, maar besteden verder minimaal aandacht aan verdieping in hun studie. Hier op de economiefaculteit besteden studenten in totaal gemiddeld maar 25 uur aan hun studie. Geneeskundestudenten en technische studenten besteden gemiddeld 40 uur aan hun studie.” Het argument dat studenten vanwege een bijbaan niet genoeg tijd hebben voor hun studie is volgens Maassen van den Brink de wereld op zijn kop. “Een studie moet op de eerste plaats staan. Er zijn genoeg mogelijkheden tot lenen, en daar moet je als student

niet voor terugschrikken. Een dergelijke investering betaalt zichzelf terug”.

Dat de studie voor veel studenten niet de prioriteit krijgt die ze verdient, komt de kwaliteit van het onderwijs niet bepaald ten goede, volgens Maassen van den Brink. Over de huidige staat van het onderwijs maakt ze zich dan ook wel zorgen. “In internationale vergelijkingen komt Nederland er beroerd vanaf. Deze matige kwaliteit wordt natuurlijk niet alleen door het gedrag van de student veroorzaakt. De Nederlandse uitgaven aan onderwijs staan in schril contrast met die van andere

private investeringen veel minder mogelijk dan in de Verenigde Staten, wij hebben nu eenmaal minder rijken. Ook moeten private bijdragen aan onderwijs op merites worden bekeken. Er zijn ook zeker ethische kwesties bij betrokken. We moeten dus goed nagaan waar financiering geheel publiek moet plaatsvinden, en waar er ook private middelen kunnen worden aangewend.”

Meer geld is één ding, maar zeker niet genoeg. In een wereld van schaarste zal er ook slimmer met geld moeten worden omgesprongen. “Neem het stelsel van

middel van een dergelijk systeem kan op landelijk niveau de kwaliteit beter worden gewaarborgd.”

Daarnaast moet de universiteit beter haar best doen haar goede studenten meer uitdaging te bieden. “Het Nederlandse onderwijs is altijd gericht geweest op de middenmoot. De echte topstudenten hebben we nog weinig te bieden. Op dit moment organiseer ik als vice decaan van de School of Economics samen met Jacques van der Gaag, de decaan van de faculteit, een vijftal Talentlezingen voor de beste 10% studenten van onze faculteit. Op die manier zorgen we ervoor dat de beste studenten zich kunnen onderscheiden.” Het voornemen van het kabinet om meer topinstituten te stimuleren kan Maassen van den Brink onderschrijven. Dergelijke instituten zouden kunnen selecteren aan de poort, zodat alleen de meest gemotiveerde studenten worden toegelaten. Wel waarschuwt Maassen van den Brink dat selectie aan de poort niet overal zou moeten plaatsvinden. “Eén van de goede aspecten van ons Nederlandse onderwijssysteem is dat het voor een breed publiek toegankelijk is. Dat is ook een groot goed.”

RE

“Hoger opgeleiden leven gezonder en vertonen minder crimineel gedrag.”

geïndustrialiseerde landen. Iedereen roept in de politiek dat onderwijs zo belangrijk is, maar de begrotingscijfers suggereren iets anders. Sinds de jaren tachtig is het beschikbare geld voor onderwijs er dramatisch op achteruit gegaan. In het hoger onderwijs is het geld per student sinds die tijd ongeveer gehalveerd. Het aantal studenten per docent is dan ook geweldig toegenomen. Studenten besteden dus minder tijd aan hun studie en worden gedwongen steeds sneller af te studeren, docenten kunnen minder tijd per student besteden, en de investeringen van de overheid in onderwijs per student nemen almaar af. Gezien die feiten is de slechte score in internationale ranglijsten, op kwaliteit van onderwijs en onderzoek, niet bepaald verrassend. Door deze cijfers vraag je je af hoe serieus de politiek is, als het gaat om te behoren tot de top van de kennis-economieën zoals geformuleerd in de Lissabondoelstellingen. Wil je die doelstellingen halen, dan zal er toch echt meer geld naar het onderwijs toe moeten.”

Een deel van dit geld kan volgens Maassen van den Brink ook best worden geworven uit private bronnen. Als lid van de Onderwijsraad is zij op het moment bezig met een advies over private financiering. “In de Verenigde Staten wordt veel privaat geld door universiteiten en hogescholen binnengehaald. Wij zullen in Nederland deze mogelijkheden ook meer moeten benutten. Overigens zijn in Nederland

studiefinanciering, daar kan echt wel het een en ander op worden bezuinigd. Niet dat ik het eens ben met plannen om dit beurzenstelsel helemaal af te schaffen, integendeel. Maar nu gaat er ook veel geld naar studenten uit ‘rijke’ gezinnen die het best zelf kunnen betalen. Een goed studiefinancieringssysteem zorgt, door middel van beurzen, voor studenten uit minder draagkrachtige gezinnen en zorgt voor beschikbaarheid van leningen voor andere studenten. Daarnaast dient de terugbetaling te worden gekoppeld aan draagkracht volgens inkomen, en dienen er eisen gesteld te worden aan de studieprestaties.”

Naast al deze maatregelen zal er volgens Maassen van den Brink ook actiever beleid moeten worden gevoerd om de onderwijskwaliteit te verhogen. “Het huidige stelsel van diplomafinanciering werkt als een prikkel voor universiteiten om studenten zo snel mogelijk van een diploma te voorzien. Het voorstel van de staatssecretaris om dit systeem deels te vervangen door leerrechten kan dit enigszins tegengaan. Helaas kan de invoering van leerrechten weer allerlei nadelen hebben. Het kan ten koste gaan van de coherentie van een curriculum en het zorgt voor veel bureaucratie, wat weer ten koste gaat van uitgaven aan het onderwijs. Om de kwaliteit te verhogen pleit ik zelf ook voor een centraal examen voor alle bachelorstudenten. Door

ADV RSM NIEHE LANCEE

Meer weten?

Ben je geïnteresseerd in de onderzoeksthema's van SCHOLAR? Bekijk dan eens de website of meld je aan voor een vak op dit gebied. In het vierde blok staat bijvoorbeeld het verbredingsvak 'Labour Economics' (vakcode 335BEU) op het programma. Ook op het Tinbergen instituut worden door SCHOLAR medewerkers veel vakken aangeboden in het kader van arbeids- en onderwijs-economie. Daarnaast zijn de onderzoekers bij SCHOLAR graag bereid Bachelor- en Masterscripties te begeleiden.

Website van SCHOLAR:
www1.fee.uva.nl/scholar/

Student moet baas in eigen budget worden

EZ-topambtenaar Jan Willem Oosterwijk riep in zijn nieuwjaarsartikel op tot het opengooien van markten die tot dusverre kunstmatig op slot worden gehouden. Eén van die markten is hoger onderwijs. Hoewel daar nooit sprake kan zijn van een echte markt, kan met vraagsturing wel een belangrijk marktelement worden geïntroduceerd. Rutte heeft een poging daartoe gedaan met zijn leerrechtenplannen. De Jonge Democraten verwachten echter niet dat die plannen zoden aan de dijk zetten, en presenteren een alternatief dat beter is voor studenten, instellingen en de belastingbetaler: het persoonsgebonden budget.

Universiteiten en hogescholen worden momenteel voor het grootste gedeelte betaald per afgeleverd diploma. Deze zogeheten prestatiebekostiging heeft twee grote nadelen: kwaliteit wordt niet gestimuleerd, en ongemotiveerde tentamenrecidivisten worden niet aangepakt. Het afrekenen per diploma heeft ertoe geleid dat instellingen studentenaantallen belangrijker vinden dan het waarborgen van een bepaald onderwijsniveau. Hoestrakkere instelling het niveau vasthoudt, hoe moeilijker studenten door het programma komen, en hoe groter de uitval van studenten zal zijn. Als het niveau echter wordt aangepast op de studenten die een opleiding volgen, kan de instelling een financiële afstraffing voorkomen.

Voor iedere student krijgt een opleiding evenveel geld; zowel de financiering van de overheid als het collegegeld is niet afhankelijk van de prestaties van de student. Dat terwijl overduidelijk is dat studenten die de kantjes ervan af lopen, tentamens zien als oefening in plaats van afsluiting en de collegebanken ideale slaapplekken vinden, meer kosten dan studenten die hun best doen een vak in één keer te halen. Vraagsturing kan deze beide problemen

helpen verzachten. In de kern betekent vraagsturing niets anders dan dat de student rechtstreeks voor zijn onderwijs betaalt, en daarvoor een budget van de overheid te besteden krijgt. Dat budget kan niet onbeperkt zijn, omdat er anders geen enkele prikkel is om er bewust mee om te gaan. Er zijn twee vormen om het budget vorm te geven: door een hoeveelheid leertijd te geven, of een hoeveelheid vakken. In beide gevallen worden instellingen ook betaald voor onderwijs aan studenten die uiteindelijk geen diploma zullen halen, waarmee ze het niveau van de studie op peil kunnen houden. De inefficiëntie die door luie studenten wordt veroorzaakt kan echter het beste worden aangepakt met een budget dat uitgaat van vakken of studiepunten.

Rutte wil studenten juist in de tijd die zij over hun studie mogen doen beperken. Daartoe wil hij instellingen de mogelijkheid geven het collegegeld drastisch te verhogen, anderhalf jaar na het voorbijsterven van de nominale studiekeerperiode. Hij verwacht ook dat instellingen daar gebruik van maken, met het argument dat zij financieel gezien anders niets meer van de overheid hoeven te verwachten. De beperking van de leertijd neemt echter veel flexibiliteit bij studenten weg. Zolang je full-time studeert is er niets aan de hand, maar als je jezelf buiten je studie wil ontwikkelen door bijvoorbeeld een bestuursfunctie, dan loop je een groot risico dat de studievertraging je uiteindelijk geld gaat kosten. Immers, ook al studeer je maar op halve kracht, je bent toch een volledig jaar aan leerrechten kwijt. Ook worden moeilijke studies hiermee minder aantrekkelijk, omdat het risico daar groter is dat je buiten je eigen schuld studievertraging oploopt.

Met een persoonsgebonden budget kan Rutte zijn idee van vraagsturing overeind houden, zonder dat de flexibiliteit afneemt of moeilijke studies onaantrekkelijker

tekst: Ton Monasso
portefuillehouder onderwijs Jonge Democraten

worden. Bij het persoonsgebonden budget krijgt de student een aantal vrij te besteden studiepunten als hij met zijn studie begint. Telkens als wordt deelgenomen aan een tentamen of projectgroep worden er studiepunten afgeschreven van dit budget. Is het budget voortijdig op, bijvoorbeeld doordat een student teveel hertentamens heeft gedaan, dan zal de student dit op eigen kosten moeten aanvullen. Vanzelfsprekend zullen de overheid en de onderwijsinstellingen een beetje extra ruimte moeten bieden, omdat vrijwel niemand volledig nominaal kan studeren, en er ook mogelijkheden voor bij- en keuzevakken moeten zijn.

Deze vorm van vraagsturing zorgt ervoor dat studenten hun studietijd zelf kunnen blijven inrichten. Een bestuursfunctie, een extra stage of het opdoen van buitenlandervaring worden niet meer ontmoedigd door een financiële tik op de vingers. De student betaalt alleen wanneer hij ook kosten oplevert voor de instelling en daarmee uiteindelijk de belastingbetaler: bij het volgen van onderwijs. Het onderste uit de studiekant halen wordt hiermee gestimuleerd, waardoor het beperkt beschikbare geld voor het hoger onderwijs efficiënter wordt besteed. En dat op een eerlijke manier, want een echte student... is baas in eigen budget! **RE**

Ton Monasso is 21 jaar en studeert Systems Engineering, Policy Analysis and Management (master) aan de TU Delft, met als afstudeerrichting ICT Infrastructures & Services. Hij is portefeuillehouder onderwijs bij de Jonge Democraten, Daarnaast heeft hij een eigen bedrijfje in grafisch ontwerp en webdesign en is hij in zijn vrije tijd radiopresentator.

ADV A'DAMSE CARRIERE DAGEN

Commissie Amsterdamse Carrière Dagen

Commissie Studiereis

De eerste helft van het collegejaar zit er alweer op, het tweede deel staat voor de deur. Na een maand zwoegen voor tentamens wordt het weer tijd je te ontwikkelen, nieuwe uitdagingen te zoeken en te wachten op de volgende tentamenperiode. Uiteraard zijn er bij Sefa mogelijkheden te over om deze ontwikkeling te bewerkstelligen en de tijd tussen de tentamens aangenaam te vullen. Ook in de tweede helft van het jaar willen wij ons weer inzetten om het voor jou zo aantrekkelijk mogelijk te maken op deze universiteit!

Eerste helft collegejaar

In de eerste helft van dit collegejaar heeft Sefa haar 2e lustrum gevierd. In de week van 21 tot en met 25 november zijn verschillende activiteiten ontplooid om de viering te bewerkstelligen. Met een groot deel van de actieve leden hebben we dinsdag 22 november het Comedy Café en casino bezocht, dit was een geslaagd evenement. Woensdag hadden PricewaterhouseCoopers, Accenture en KPMG leuke workshops verzorgd. Donderdag was het hoogtepunt van de week: een congres in de Lutherse kerk. Verdere bijzonderheden van deze dag zijn te vinden in het artikel van Melle Bijlsma. Wel willen wij van de gelegenheid gebruik maken de organisatie te complimenteren met

wat ze uiteindelijk bereikt hebben. De laatste dag van de week werd in stijl afgesloten met een gala in het Groot Melkhuis, waar zowel actieve leden als alumni aanwezig waren.

Wat nog volgt...

Op de eerste plaats is het binnenkort tijd voor een groot feest van Sefa. Op 15 februari zal in Hotel Arena een studentenfeest plaatsvinden met als thema, heel toepasselijk: "het studentenhuus". Tijdens dit evenement zullen een aantal goede DJ's optreden (zie flyers en posters in E-gebouw). Hotel Arena zal in verschillende zalen (studentenkamers) worden onderverdeeld, waarin verschillende muzieksoorten worden gedraaid. Kaarten zullen te koop zijn bij

alle bekende voorverkoopadressen (bv. Sefa boekenbalie).

De komende tijd zullen ook nog een aantal andere grote projecten worden ontplooid. Ons eerstvolgende en tevens grootste project dit jaar zal de Amsterdamse Carrière Dagen zijn. Dit meerdaagse event, welke we in samenwerking met Aureus en de MAA organiseren, zal ook dit jaar plaatsvinden in het World Trade Center nabij station Zuid/WTC. Tijdens deze vier dagen zullen verschillende bedrijven zich profileren door middel van bedrijfspresentaties, cases, workshops en individuele gesprekken. Ook dit jaar is gestreefd naar uitbreiding, met succes. Het aantal deelnemende bedrijven is opnieuw gegroeid. Op onderstaande foto is te zien wie dit jaar jouw carrière evenement heeft georganiseerd. Voor meer informatie kijk op www.acd.nu.

Ook is Sefa bezig met de wedergeboorte van de studiereis, ook wel research project genoemd. Dit jaar is de bestemming Polen. Hier zullen we veertien dagen verblijven met ongeveer 20 studenten. Tijdens dit verblijf zal worden gewerkt aan een geïntegreerde case, waarop je zelf een hoge mate van invloed hebt. Het belooft een interessante tijd te

worden voor ambitieuze studenten die meer willen dan aan het strand liggen in Turkije. Lijkt dit je interessant? Schrijf je dan nu in of lees verder op www.sefa.nl/poland2006.

Om zowel de universiteit als de accountantsberoepsgroep te helpen introduceren we dit jaar ook een nieuw concept: Eén Dag Accountant. In samenwerking met studievereniging Aureus en de vier grote accountantskantoren lichten we eerste- en tweedejaars economiestudenten voor omtrent de studiekeuze. Tijdens deze dag wordt een accountancy case gemaakt, zullen vooroordelen en stereotype beelden over accountants besproken worden en zal er plaats zijn voor de nodige gezelligheid tijdens de lunch en de borrel.

Openstaande vacatures

Aangezien er bij een studievereniging een hoge omloopsnelheid van actieve leden is en Sefa nog steeds groeit, blijft er behoefte aan instroom van nieuwe leden. Commissies die

binnenkort gevuld moeten worden zijn in de eerste plaats de Amsterdamse Carrière Dagen. Hiervoor zijn vier zeer ambitieuze mensen nodig die een mooie ervaring en een fundamenteel deel cv-building willen combineren.

Daarnaast zijn we op zoek naar gemotiveerde en ambitieuze studenten die het leuk vinden om contacten te leggen met de politieke en economische top, die voor anderen onbereikbaar lijken. Het gaat in deze om het organiseren van het Sefa Congres 2006, welke plaats zal vinden in november of december van 2006.

Andere, minder zware functies zijn bijvoorbeeld het organiseren van het introductieweekend voor nieuwe eerstejaars, wat plaats zal vinden in september van dit jaar. Mochten al deze vacatures je toch niet aanspreken, dan zijn er altijd nog andere leuke activiteiten die moeten worden georganiseerd en waar we jouw hulp bij nodig hebben, dus vrees niet en kom een keertje langs!

Voor contact of verdere informatie ga naar www.sefa.nl of kom bij ons langs op kamer E0.02.

Sefa activiteitenkalender februari/maart

15 februari	Sefa feest	Hotel Arena
27 feb t/m 2 maart	Amsterdamse Carrière Dagen	World Trade Center
11 t/m 18 maart	Sefa Skireis	Frankrijk
14 maart	Een Dag Accountant	Hotel Arena
22 maart	Borrelizing PricewaterhouseCoopers	n.n.b.

Andere komende activiteiten

April/mei	Publieke Sector Dagen	Inhouse bij overheidsbedrijven
eind juli	Europese Studiereis	Polen

SEFA Lustrum 2005

De SEFA bestaat tien jaar en dat mag natuurlijk niet onopgemerkt voorbij gaan. Daarom werd tussen 21 en 25 november het 2e lustrum gevierd met als één van de hoogtepunten het congres op de donderdag.

tekst: Melle Bijlsma

Het congres had als titel 'verdeeldheid van het westen' en werd gehouden in de Lutherse Kerk. Een heuse sfeervolle toplocatie. Het programma was zo ingedeeld dat er voor de pauze twee sprekers waren, en na de pauze een debat. Simone Tetteroo, voorzitter van de Lustrum Commissie, opende het congres en introduceerde de dagvoorzitter. Voor deze taak was Lex Hoogduin gestrikt; hoogleraar monetaire economie aan onze universiteit. Hij leidde de dag met de nodige charme.

Kees van der Waaij, manager Nederland van Unilever, was de eerste spreker. Hij begon zijn verhaal met een positief perspectief: hij ziet weliswaar af en toe verdeeldheid, maar vooral veel eenheid aan weerszijden van de Atlantische oceaan. Als manager bij Unilever is hij daar dagelijks getuige van.

De relatie tussen de Verenigde Staten en Europa heeft volgens van der Waaij onder druk gestaan ten tijde van de affaires rond het Kyoto-akkoord en het internationaal strafhof. Maar sindsdien is de relatie alleen maar gegroeid. Hij somt een economisch indrukwekkend rijtje cijfers op om zijn punt te staven: een stijging van de transatlantische goederenhandel met 22% sinds 2003, en dat 56% van de invoer van de Verenigde Staten vanuit het buitenland, afkomstig is uit de Europese Unie. Zijn conclusie: de economische betrekkingen tussen de Verenigde Staten en Europa blijven de motor achter de wereldeconomie. Wel ziet hij, vooral in Europa, op termijn het welbekende

demografische probleem opdoemen. De bevolking vergrijsd en dat heeft uiteraard gevolgen.

Tot slot geeft hij de beleidsmakers mee zich niet constant te concentreren op de diplomatieke en politieke tegenstellingen, die vaak van voorbijgaande aard zijn, maar vooral bezig te zijn met het belang en het potentieel van de transatlantische relatie. Kortom: eendracht maakt macht!

De volgende spreker was André Szász. André was zelf in zijn jonge jaren redacteur geweest bij de Rostra Economica. Bij mij had hij dus direct een streepje voor. De rest van de zaal veroverde hij met zijn humorvolle, sterke betoog ook gaandeweg. André heeft als veteraan bij de Nederlandsche Bank flink wat bestuurlijke ervaring met Europese monetaire vraagstukken en legde in zijn toespraak

de nadruk op hoe het nou verder moet met Europa. Hij ziet dat Europa sinds het eind van de koude oorlog meer invloed wil, tegenover de Verenigde Staten en de rest van de wereld, maar voornamelijk met zichzelf bezig is. Door de verbreding van de Europese Unie is eenheid meer nodig dan ooit, zeker als de samenwerking ook nog eens wordt verdiept; zoals bijvoorbeeld met de Euro.

Het probleem dat Szász schetst is dat de Europese Unie eigenlijk nog draait op instellingen die destijds voor de oorspronkelijke zes landen zijn ontworpen. Reorganisatie daarvan is nodig, maar daarvoor vereist eendracht over de richting waarin dat moet gebeuren. Zeker nu de Euro ook geïntroduceerd is. Szász ziet een politieke unie in Europa als ultieme consequentie van de Europese munt. De opmerking van Zalm dat een

Europese politieke unie en een Europese monetaire unie twee gescheiden, niet van elkaar afhankelijke beleidsterreinen zijn, doet hij af als flauwekul. Zijn conclusie is dat herbezinning op de integratie van Europa dan ook onvermijdelijk is.

Na de pauze volgt het debat, aan de hand van een aantal stellingen. Eerst is er nog wat onderkoelde paniek bij de organisatie, want Sweder van Wijnbergen is nog niet gearriveerd en zonder hem toch echt geen debat. Te elfder ure verschijnt hij toch nog ten tonele en kan het programma verder. Naast Sweder van Wijnbergen nemen Victor Halberstadt, Anthony Ruys en Frans Verhagen deel aan het debatpanel.

De eerste stelling gaat over de wenselijkheid van meer concurrentie op de Europese markt. Echt verhit wordt de discussie niet, want zowel de zaal als het panel zijn overwegend vóór. Ruys memoreert de geschiedenis van de biermarkt in Duitsland. Omdat deze lang beschermd bleef organiseerde de sector zich niet goed. Met als resultaat dat ze nu niet internationaal een sterke vuist kan maken. Sweder van Wijnbergen herinnert het publiek er aan dat het goederenverkeer binnen de Europese Unie al grotendeels geliberaliseerd is, en dat de dienstensector op het punt staat om geliberaliseerd te worden. De laatste hobbel is eigenlijk de landbouw. Een kleine bevolkingsgroep – de boeren en agrarische industrie – trekt enorm veel budget naar zich toe. Economisch valt dat eigenlijk niet te verklaren, dus het antwoord moet in de politiek gezocht worden.

Over een stelling over het afbouwen van de verzorgingsstaat bestaat wel veel scepsis. Sweder van Wijnbergen vindt een sociaal systeem zoals in de Verenigde Staten, waar nauwelijks een vangnet bestaat, onwenselijk. Hij ziet veel in het Scandinavische model, met een soepel ontslagrecht maar een goede uitkering tijdens werkloosheid. De stelling over of de Verenigde Staten wel zitten te wachten op een sterk en verenigd Europa, ontlokt van Halberstadt de uitspraak dat de Verenigde Staten de afgelopen vijftig jaar al bevorderaar zijn geweest van Europese integratie. Europa gooit, aldus Halberstadt, zijn eigen glazen in met betrekking tot integratie. Daar hebben we de Amerikanen niet voor nodig. Waarna bij de volgende stelling de uitspraak op tafel komt dat 'China de fabriek van de wereld wordt, India het dienstencentrum,

en Europa het museum'. Waar de oud-topman van Heineken, Ruys, aan toevoegt: "daar heb ik maar één probleem mee: in musea wordt te weinig bier gedronken."

Tot slot worden er nog vragen uit de zaal gesteld over het onvermijdelijke onderwerp: zal China straks haar economische macht ook militair uitgaan buiten, omdat alle grootmachten dat doen? Sweder van Wijnbergen kaatst terug: "behalve China zelf dan. Die waren in de 15^e en 16^e eeuw het rijkste land, maar het interesseerde ze geen klap wat er in Europa gebeurde. Dat vonden ze allemaal maar vieze stinkende mannetjes".

Na de sluiting door Simone werd er nog nageborreld in het receptiezaaltje van de kerk. En het was er nog lang gezellig.

RE

ADV EUROPESE STUDIERS

“Echt goede studenten hebben wij niet zoveel te bieden.”

tekst: Jante Parlevliet

Lijkt de universiteit steeds meer op een middelbare school? Directeur van het Onderwijsinstituut Van Ophem kan het niet ontkennen. Maar, merkt hij op, dit alles moet wel worden begrepen binnen bredere ontwikkelingen op onderwijsgebied. En dan moet volgens Van Ophem worden geconcludeerd dat deze vorm van onderwijs toch echt het meest effectief is.

Hans van Ophem, directeur van het onderwijsinstituut, kan zich er zeker bij aansluiten dat er een trend richting meer schools onderwijs gaande is. Die is al ruim tien jaar aan de gang. Belangrijkste drijfveer van het proces van verschooling is de toegenomen vergelijking van universiteiten en de grotere nadruk op de studierementen. Om een goede reputatie als universiteit te vestigen moet je in de smaak vallen bij de visitatiecommissie, en hoog eindigen in ranglijsten van o.a. Studiegids Hoger Onderwijs en Elsevier. Ook moet je hoge studierementen kunnen laten zien. Dat betekent dat je onderwijs op hoog niveau moet bieden, maar je bent natuurlijk ook afhankelijk van het niveau en de inzet van de studenten.

“Docenten klagen steen en been, zowel wat betreft niveau als betreft inzet van studenten”. Wat betreft het eerste, het ingangsniveau van eerstejaars studenten is alleen maar omlaaggegaan de laatste tijd. Een doorn in het oog is met name het niveau van wiskunde. “Studenten kunnen soms niet eens twee breuken bij elkaar optellen, en dat zijn dan nog de studenten die Wiskunde B hebben gedaan!”. Ook wat betreft schrijfvaardigheden klagen docenten. Van Ophem: “Een groot deel van de eerstejaars studenten maakt spelfouten”. Ook de inzet van studenten laat te wensen over. “De gemiddelde tijdsbesteding van

Hans van Ophem is directeur van het onderwijsinstituut en universitair hoofddocent Kwantitatieve Economie.

onze studenten economie is maar iets van 25 uur per week. En dat is inclusief alles! Dit aantal moet omhoog”. De enige manier die docenten zien om dit te bereiken is ervoor te kiezen dat studenten de colleges verplicht zijn bij te wonen en dat zij opdrachten over de stof moeten inleveren. En dus lijkt deze verschooling steeds meer toe te nemen.”

Wat betekent dit alles voor de student die wel gemotiveerd is? “Ja, al deze ontwikkelingen betekenen uiteindelijk slecht nieuws voor hen. Zij worden op sommige punten de dupe van alle maatregelen die bestemd zijn om minder gemotiveerde studenten aan het werk te zetten. We zijn al wel begonnen met een Honours programma voor de extra gemotiveerde en goede student. Maar toegegeven, echt goede en gemotiveerde studenten hebben we niet altijd zoveel te bieden. Helaas is het vermeende gebrek aan verdieping zelfs helemaal niet zo'n issue. Zoveel uitmuntende studenten zijn er nou ook weer niet.

Aan de andere kant, goede studenten vinden zelf hun weg wel. Ze gaan extra colleges volgen of doen extra dingen naast hun studie.”

Van Ophem merkt op dat er van alles is geprobeerd om het niveau van het onderwijs verder aan te pakken en de inzet van studenten te verhogen. Veel andere manieren werkten niet. “Dan moet worden geconcludeerd dat de huidige vorm van onderwijs, met alle schoolse onderdelen, toch echt het effectiefst is. Wel rijst natuurlijk de vraag of je nog wel academische studenten aflevert. Tsja. We doen ons best. Zo hebben we bijvoorbeeld de vrije studierichting aan banden gelegd; daarmee konden studenten met een pretpakket nog hun diploma behalen. Dat kan nu niet meer. Maar een hoog academisch niveau kunnen we niet voor elke student garanderen. Wel ben ik er nog steeds van overtuigd dat voor studenten die de kantjes er niet vanaf lopen onze opleidingen van academisch niveau zijn.”

RE

ADV PRICEWATERHOUSECOOPERS

Entrepreneurship at Harvard Business School

tekst: Roel van der Voort
Docent Entrepreneurship programma

Soms overkomt het je: de kans om aan een top academisch instituut te kunnen werken en studeren. Deze zomer had ik zo'n gelegenheid naar de [Harvard Business School](#) te gaan om deel te nemen aan een speciaal programma rond Entrepreneurship Teaching. Enige jaren geleden is binnen de [Harvard Business School](#) het Arthur Rock Center for Entrepreneurship opgericht. Uit onderzoek was namelijk gebleken, dat ongeveer 60% van de MBA studenten een eigen onderneming start. Na 10 jaar blijkt 20% nog steeds succesvol te zijn: zij realiseren met hun bedrijf een omzet van meer dan 100 miljoen dollar. Inmiddels is entrepreneurship de hoofdlijn in het eerste jaar MBA programma. Hoe heeft Harvard zijn onderwijs georganiseerd, wat is hun visie, wat zijn hun onderwijskundige uitgangspunten? Kunnen wij van de Harvard aanpak leren? In deze bijdrage probeer ik een antwoord te geven op deze vragen.

[Harvard Business School](#) biedt alleen een MBA. Deze duurt twee jaar. Per jaar worden ongeveer 800 studenten toegelaten. De opleiding kost ongeveer \$ 60.000 per jaar, waarvan ongeveer de helft collegegeld. Toelating geschiedt uitsluitend op basis van kwaliteit: alleen de beste en de meest ambitieuze studenten worden geselecteerd. Ben je geselecteerd, maar kun je niet betalen, dan staat er een genereus beurzenstelsel ter beschikking. Dit fonds heeft de beschikking over 100 miljoen dollar: [Harvard Business School](#) is een steenrijke universiteit. Het grootste gedeelte van de studenten leeft op de campus (zie foto): je hebt je eigen gebouw, waarin circa 100 kamers zitten. Zes kamers vormen een living unit: dit is de groep waarmee je gedurende je studie het meest intensief optrekt.

[Harvard Business School](#) heeft zijn eigen onderwijs concept: in essentie is het gebaseerd op de cases. Studenten bereiden elke dag een of meer cases voor. Deze cases vormen het startpunt van elk college. Cases hebben een vast format: introductie van de hoofdfiguur en het dilemma waarvoor hij staat, context van het bedrijf, kwantitatieve of kwalitatieve analyse en achtergrondinformatie. Een case beslaat circa 10 pagina's tekst, gevolgd door circa 5 pagina's data. Een

college duurt 90 minuten. Collegezalen zijn speciaal ingericht – 60 studenten - om de cases interactief te bespreken (foto). Dit gaat als volgt. De case gaat bijvoorbeeld over een management buy out deal. Een bedrijf maakt apparatuur om cd/dvd's te kopiëren. Het bedrijf is inmiddels in een buitenlandse holding terechtgekomen: deze willen van het bedrijf af. De hoofdfiguur is erin geslaagd via een gecompliceerde deal financiering te vinden. De cijfers, techniek en het business plan worden gepresenteerd. De docent begint zijn college altijd met de vraag: wie zou op deze deal ingaan? Je moet dan alert reageren door je hand op te steken. Je moet beslissen, argumenteren. Vervolgens wordt de case doorgenomen om tot een conclusie te komen. De docent maakt voor elk college een teaching plan, waarin de case behandeling structuur krijgt. Studenten worden afgerekend op hun participatie in de colleges: 50% van de beoordeling is participatie. Alle docenten zijn vertrouwd met en zeer bedreven in het doceren volgens deze methode: hun inzet en betrokkenheid is indrukwekkend. Je hoeft je geen moment te vervelen, maar je kunt je ook niet onttrekken. Heb je enige tijd geen bijdrage geleverd tijdens het college, dan word je ter verantwoording geroepen. Dit zal uiteindelijk ook consequenties hebben.

Sommige cases worden verdiept met een speciale syllabus over het case onderwerp: in dit geval bijvoorbeeld een syllabus over buy out financiering. Per college jaar behandelen de studenten 400 cases. Het merendeel van de cases wordt door [Harvard Business School](#) staf geproduceerd. Cases tellen ook mee in je beoordeling. Heel vaak zijn ze gebaseerd op ervaringen van de alumni van de Business School. Per jaar worden circa 500 nieuwe cases gemaakt.

De cases methode is gebaseerd op participatieleren: in de colleges leer je het meeste tijdens het proces van case behandeling: door te participeren, te leren van je medestudenten en te reflecteren op de argumenten. Door deze methode en het aantal cases beschik je over een rijk, realistisch en relevant arsenaal van ervaringen. Theoretische verdieping geschiedt op basis van deze cases: in feite een inductieve werkwijze. Vandaar is het ook te begrijpen dat traditioneel inductieve disciplines, zoals de [Harvard Business School](#) prominent aanwezig zijn. Een aantal cases gaat dan ook over economische historische onderwerpen. Vanuit onze Masters praktijk behandelen we vaak eerst theorie, die we vervolgens aan case voorbeelden illustreren. Meestal

is ons vertrek punt een handboek, of een bundel met wetenschappelijke literatuur. Hierover geven we altijd college.

Is de Harvard aanpak te verkiezen boven onze werkwijze? Vast staat wel, dat voor entrepreneurship onderwijs deze case methode buitengewoon geschikt is. Harvard levert een constante stroom van succesvolle entrepreneurs af. Het biedt de praktijk, maar ook de mogelijkheid tot verdieping. Anderzijds doordat studenten zo intensief participeren, raken zij geïnspireerd om zelf ook entrepreneur te worden.

Entrepreneurship onderwijs heeft ook binnen onze faculteit een plek gekregen: collega Tsvi Vinig heeft een aantal modules ontwikkeld en is directeur van de Entrepreneurship Master. De decaan en het CvB zien het belang van entrepreneurship in: zij stellen de faculteit in staat het Amsterdam Center voor Entrepreneurship op te richten, en hebben Mirjam van Praag als hoogleraar benoemd. De Harvard case methode zal dan ook hierin een plek krijgen en daarmee het onderwijs in onze faculteit vernieuwen. **RE**

To be happy or to be rich?

Over economie en het web van geluk

tekst: Kirsten Spahr van den Hoek
leeftijd: 22 jaar
studiejaar: vijfdejaars
richting: Master of Economics

Binnen de economische wetenschap wordt van oudsher aangenomen dat individuen hun verwachte nut maximaliseren. Gegeven de beperkte mogelijkheden (budgettaire en temporele restricties) maken we - want ja, het gaat over onszelf, die homo economicus - een optimale keuze uit de beschikbare goederen en tijdsbestedingen.

"It's all about the money", wordt ons als economiestudenten vaak voorgeschoteld. We streven optimale efficiëntie en productiviteit na, want dat zal leiden tot groei van onze economie. Groei en de daaruit voortkomende welvaart zijn wenselijk om ervoor te kunnen zorgen dat we een dak boven ons hoofd hebben, in geval van ziekte naar een dokter kunnen en kunnen consumeren wat ons hartje begeert. It's all about the money. Of niet?

Bron: <http://images.google.nl>

Iedereen wenst gelukkig te leven, maar bijna niemand weet op welke fundamenten geluk wordt gebouwd.
(Seneca, in *Socrates voor Managers*, 1998, p. 95).

Happiness studies

De laatste jaren is er vanuit diverse wetenschappelijke disciplines een groeiende interesse ontstaan voor het begrip 'geluk'. Wie de krant de afgelopen maanden een beetje heeft gevolgd, kan dit ook niet over het hoofd hebben gezien. Verschillende wetenschappers onderzoeken dat wat Seneca vele eeuwen eerder ook al wenste te achterhalen: de fundamenten waarop geluk wordt gebouwd.

Ook voor de economische wetenschap zijn dergelijke onderzoeken interessant, hetgeen alleen al bewezen wordt door het feit dat vele vooraanstaande economen – ook aan onze faculteit (Van Praag, B.M.S. en Ferrer-i-Carbonell, A., 2004) – zich hiermee bezig hebben gehouden.

Als gelukkiger mensen beter presteren - wat onder meer gebleken is uit onderzoek van de Amerikaanse psychologen Ed Diener en Sonja Lyubomirsky - kunnen we onze productiviteit dan verhogen door de oorzaken van geluk te achterhalen? Veroorzaakt een hoger inkomen een geluksgevoel, omdat individuen meer goederen kunnen kopen en zo een hoger nutsniveau kunnen bereiken? Of is sprake van omgekeerde causaliteit: zijn het juist de mensen die gelukkig zijn, die daardoor beter banen weten te bemachtigen met hogere lonen? En, wat drijft de mens nog meer?

Welke factoren maken gelukkig?

Samen met medestudente Nanda van de Pol heb ik ook zelf een onderzoek gedaan naar *subjective well-being* (zoals geluk genoemd wordt in vaktermen). Door middel van een econometrisch model probeerden we de tevredenheid van individuen over hun leven als geheel, op een schaal van 1 tot 10, te verklaren aan de hand van een reeks sociaal-economische variabelen.

Het hebben van een goede baan en een hoog inkomen heeft voor de meeste individuen inderdaad een significant positief effect op hun geluksgevoel, blijkt uit ons onderzoek en uit diverse andere wetenschappelijke analyses (o.a. Frey en Stutzer, 2002). Gelukkig maar, onze economische uitgangspunten blijken niet op niets gebaseerd en - nog beter nieuws - als economie student met goede arbeidsmarktperspectieven ben je op de goede weg richting het ultieme levensgeluk.

Opvallend is echter wel, dat gebleken is dat er bij inkomen en vermogen sprake is van afnemende meeropbrengsten: als je kapitaal een zekere drempelwaarde heeft overschreden, zal extra inkomen je niet meer veel gelukkiger maken. Dit kan bijvoorbeeld verklaren waarom Bill Gates miljoenen schenkt aan goede doelen (en daarmee zijn persoonlijke geluk vergroot) en waarom het geluksniveau van de gemiddelde Nederlander vrijwel overeenkomt met het geluk van een Mexicaan of Colombiaan.

Interessant zijn ook de overige factoren die het geluksgevoel beïnvloeden, vooral omdat rijkdom slechts één van de vele relevante factoren blijkt te zijn. Zo zijn gezonde en sterk religieuze mensen over het algemeen gelukkiger, blijkt uit ons onderzoek. Mensen met thuiswonende kinderen en mensen van middelbare leeftijd voelen zich gemiddeld genomen juist ongelukkiger. Kort door de bocht, maar wel reëel: als de kids in de puberteit komen, straalt dit door naar de ouders, wier levensgeluk daalt.

Consistent met intuïtieve verwachtingen blijkt verder dat het hebben van een partner, uit huis wonende kinderen (studenten bijvoorbeeld!) en sociale

contacten de gemiddelde mens significant gelukkiger maken. Economie is niet voor niets een sociale wetenschap: interacties met onze medemens (op het werk en privé) blijken van cruciaal belang voor onze levensvreugdenheid.

Kritiekpunten

Helaas, ook binnen geluksstudies is het niet alleen rozegeur en maneschijn. Onderscheid maken tussen causaliteit en correlatie blijkt namelijk niet eenvoudig en dat maakt het lastig de onderzoeksresultaten op een correcte wijze te interpreteren.

“Want laten we niet vergeten dat de mens in werkelijkheid geen homo economicus, maar een homo sapiens is.”

Neem bijvoorbeeld 'gezondheid'. Gelukkige mensen zijn gezonder, is uit vele onderzoeken gebleken (Veenhoven, 2005). De kans is echter groot dat beide variabelen elkaar beïnvloeden (gezondheid - geluk), terwijl bij de toegepaste schattingsmethoden vaak uit wordt gegaan van een eenzijdige oorzaakgevolg relatie (gezondheid ® geluk). In het ideale geval zouden we het geluksniveau willen vergelijken van twee groepen individuen die volkomen identiek zijn, maar wel variëren in (bijvoorbeeld) hun gezondheidstoestand. Op die manier is het mogelijk om het pure en causale effect te meten van een verandering in een verklarende variabele op geluk, *ceteris paribus*.

Een tweede aandachtspunt is dat geluk niet direct observeerbaar is. Veelal wordt een econometrische analyse uitgevoerd aan de hand van een database met mensen die zelf allerlei vragen hebben beantwoord (waaronder hoe gelukkig men zich voelt). Maar geluk heeft niet voor niets de term *subjective well-being* in de literatuur: het is geen objectieve maatstaf. Het zou immers kunnen dat verschillende individuen een zelfde geluksniveau verschillend waarnemen. Momenteel wordt door (neuro)psychologen onderzocht of *self ratings* inderdaad goede voorspellers zijn van de werkelijke gelukstoestand van de mens.

Conclusie

Kortom, geluk is als een spinnenweb. Ten eerste zijn er vele (al dan niet observeerbare) onderlinge verbanden tussen de determinanten van geluk. Hierbij geldt dat, hoe beter je kijkt, hoe meer verbanden er blijken te zijn. Een tweede valstrik ligt in het feit dat onduidelijk is of de webdraden van links naar rechts of (ook) andersom lopen. De spin van het web, geluk, is bewegelijk - want afhankelijk van een voor ieder individu verschillend referentiepunt - en staat in contact met oneindig veel draden.

Het volledig ontrafelen van 'geluk' is niet eenvoudig, zo niet onmogelijk. Maar het is zeker een interessant en leerzaam proces, omdat het aan de kern raakt van ons leven. Want laten we niet vergeten dat de mens in werkelijkheid geen *homo economicus*, maar een *homo sapiens* is. We zijn geen robots die onze keuzes puur maken op basis van het optimaliseren van winst- en inkomensformules. De mens vertoont emoties en imperfecties en deze beïnvloeden ons economische keuzegedrag.

RE

Referenties

De Bruin, E. (2005). Blij is beter. NRC Handelsblad, zaterdag 24 december en zondag 25 december 2005, p. 49.

Frey, B.S., en Stutzer A. (2002). What can economists learn from happiness research? *Journal of Economic Literature*, vol. 60, pp. 402 - 435.

Van Praag, B.M.S., en Ferrer-i-Carbonell, A. (2004). *Happiness quantified: a satisfaction calculus approach*. New York: Oxford University Press Inc.

Veenhoven, R. (2005). *Gezond geluk: effecten van geluk op gezondheid en wat dat kan betekenen voor de preventieve gezondheidszorg*. Erasmus Universiteit Rotterdam.

Prijswinnende wiskunde onder druk

tekst: Melle Bijlsma
leeftijd: 26 jaar
studiejaar: 2e jaars
studierichting: Algemene Economie

Herman ten Napel is docent wiskunde aan onze faculteit. Afgelopen december kozen de studenten hem, net als eerder in 1994 en 1996, tot beste docent van de FEE. Ten Napel ontving daarmee de Van der Schroeff-prijs, een prijs die jaarlijks wordt uitgereikt om een impuls te geven aan de kwaliteit van het onderwijs op de FEE. Echter, uit onvrede met het wiskundig niveau van de instromende studenten schreef hij onlangs, mede namens collega's van de UvA en vier andere universiteiten, een brief aan staatssecretaris Rutte. Rostra Economica sprak met hem over de achtergrond van deze brief.

“Zolang je de wiskunde niet begrijpt, heeft een verhaal er om heen natuurlijk geen zin.”

Waarom heeft u deze brief geschreven?

‘Vanwege de jarenlange onvrede die er bij mij en veel van mijn collega's heerst over het dalende wiskundeniveau van de nieuwe studenten. Het gaat dan met name om basisalgebra: het manipuleren met haakjes, breuken, wortels, noem maar op. We zien dat als een groot probleem. Je bent de eerste weken of zelfs de eerste maanden van het onderwijs bezig om de basisvaardigheden uit te leggen. Studenten schrikken er van als je een logaritmische formule laat zien. Niet allemaal, maar het merendeel wel. Het vak Wiskunde 1, dat we geven tijdens de propedeuse, had vroeger een hoogstaand programma met mooie onderdelen. De echte wiskunde halen we er steeds meer uit en er komen simpele dingen voor in de plaats. Dat is zonde.’

Wat is de reden van de daling van het niveau?

‘Vroeger had je op het VWO één streng schriftelijk eindexamen. Dat was het enige dat telde. Tegenwoordig hebben scholen in het voortgezet onderwijs veel meer ruimte om te schipperen, bijvoorbeeld met de schoolonderzoeken. Als je het officiële VWO-eindexamenprogramma van wiskunde A of B bekijkt, ziet dat er prima uit. Maar op het eindexamen wordt de stof die wel in het programma staat, onvoldoende getoetst. Kijk je naar het examen, dan zijn de namen van de vragen ‘Meer neerslag’, ‘Breedte van wegen’ en ‘Veel zalm’. Om de vraag heen worden interessante verhalen bedacht. Allemaal doorgeslagen realistische vraagstellingen. Onze entreetoets voor HBO'ers past gewoon op één A4'tje. Dat zijn gewoon simpele sommen. Kijk, zolang je de wiskunde niet begrijpt, heeft een verhaal er om heen natuurlijk geen zin.’

Wat wilt u met uw brief precies bereiken?

‘Dat in het middelbaar onderwijs, tot en met het eindexamen, de simpele technieken beter geoefend worden. Dan hebben wij het makkelijker met de eerstejaars als ze hier binnenkomen. We hebben een wensenlijstje bijgevoegd met onderwerpen die wat ons betreft echt aan bod moeten komen op het VWO. Het is niet uitputtend, maar een redelijke som van de algemene meningen van mij en mijn collega's. Het gaat echt om de basisalgebra. Je weet niet met wat voor rare dingen ik te maken krijg. Neem een uitdrukking als $2ab$. Ik krijg dan de vraag of de 2 op de a slaat of op de a en de b allebei. Sommige mensen denken dat $2ab$ eigenlijk gelijk is aan $2a \cdot 2b$. Dan zit je al op de universiteit en dan denk je nog zo. Verbijsterend vind ik dat.’

Je zou ook kunnen zeggen dat wiskunde helemaal niet zo belangrijk is voor de meeste economen en dat het best wat minder kan. Is het wel een probleem dat het wiskundeprogramma lichter wordt?

‘Jawel. Eigenlijk doen we hier maar een klein prutsbeetje wiskunde. Er zijn zelfs in de taalkunde hoogleraren die zeggen dat je dáárvoor wiskunde redelijk moet beheersen. Plato zei het al: “Laat niemand hier binnenkomen, die geen verstand heeft van meetkunde”. Exact denken komt je altijd van pas. En het zit je later zeker niet in de weg!

Vergeet niet dat we hier de titel Master of Science uitdelen. Dan moet je daar ook wel wat voor doen. Sommige hoogleraren zeggen ook tegen me in de wandelgangen: “Waarom hebben de studenten deze techniek niet gehad, of die methode niet geleerd?” Daar lopen zij dan in de latere

jaren tegenaan. Goede beheersing van basiswiskunde is belangrijk.’

Hoe ziet u de toekomst van het onderwijs als deze trend zich doorzet?

‘Universiteiten geven dan onderwijs op een lager niveau. En dat betekent dat we studenten van een lager niveau afleveren dan in China, Korea en Oost-Europa. Als Nederland zich wil zich profileren als kennisland, dan is dat niet bepaald een pré. We moeten goed opletten. Nu al worden eenvoudige handelingen naar lage-lonen landen geëxporteerd. Als het zo door gaat, volgt straks de high-tech industrie. Dan hebben we hier alleen nog maar babbelkousen, maar daar is de opleiding niet voor bedoeld.’

De studenten van onze faculteit hebben u in een stemming uitgeroepen tot docent van het jaar 2005. Is dat een steun in de rug?

‘Zeker! Ik zie dat als een grote steun in de rug. Zeker tegen aanvallen van de pseudo-deskundigen en didactici op het ‘ouderwetse’ klassikale onderwijs. Van de week werd ons via e-mail weer een cursus aangeboden die we konden gaan volgen: ‘de docent als coach’. Gericht op ‘competenties’ en de vergroting van de ‘zelfsturing van studenten’. Er staat dan dat je vooral niet moet onderwijzen, maar moet optreden als ‘coach van het onderwijsproces’ en het ‘leren moet bevorderen’. Ik vrees dat zo'n cursus de voorbode is van naderend onheil. Bij het HBO zie je dat er nu al veel te veel managers en topbestuurders via dit soort onzin een ruïne van het onderwijs hebben gemaakt. Op de universiteit moeten we dat koste wat het kost voorkomen.’

De brief staat op de volgende pagina.

FACULTEIT DER ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN EN ECONOMETRIE
Afdeling Kwantitatieve Economie
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Aan staatssecretaris drs. M. Rutte
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Betreft: Wiskunde onderwijs op het VWO

Amsterdam, 2 december 2005

Geachte heer Rutte,

Op woensdag 29 juni 2005 zijn wiskundeleraars van een aantal economische faculteiten van Nederlandse universiteiten bijeen geweest voor de jaarlijkse vergadering. Op deze jaarvergadering werden de onderwijservaringen van het afgelopen jaar en de actuele ontwikkelingen in het wiskunde-onderwijs besproken. Uiteraard is ook de overgangsproblematiek van VWO naar WO besproken en is het wiskunde-onderwijs van het VWO in zijn algemeenheid ter sprake gekomen. Wij moeten helaas onze onvrede uitspreken over de ons inziens neerwaartse weg die het wiskunde-onderwijs op het VWO de laatste jaren in Nederland heeft ingeslagen. De discrepantie tussen de door de faculteiten gevente kennis en vaardigheden die de VWO-abituariënten zouden moeten hebben en die ze daadwerkelijk bezitten wordt steeds groter. Een aanzienlijk deel van de tijd die voor propedeutische wiskunde is bestemd wordt nu besteed aan het wegwerken van de lacunes die op het VWO zijn ontstaan: werken met haakjes, breuken, merkwaardige producten, wortels en exponenten, het oplossen van zelfs de eenvoudigste vergelijkingen en ongelijkheden, het moet door ons vrijwel volledig weer opnieuw worden aangeleerd. Het kost de faculteiten de laatste jaren steeds meer moeite om de doelstellingen, vastgesteld in de programma's van de propedeutische wiskunde, te behalen. Hier en daar zijn de doelstellingen zelfs al enigszins "bijgesteld" (lees: teruggebracht). Het gevolg hiervan is een algemene daling van het niveau. Dit lijkt ons een ongewenste gang van zaken. De bovengenoemde wiskundige basisvaardigheden die o.i. ontbreken c.q. te zwak bij de leerlingen zijn ontwikkeld, komen wel degelijk voor in het officiële wiskunde programma van de onderbouw van het VWO. Maar als deze vaardigheden in de bovenbouw en het eindexamen veel te weinig terugkomen, met name bij het programma wiskunde A1,2 (in het E+M profiel) vergeten de leerlingen dat allemaal weer. Het valt ons in dit verband op dat er de laatste jaren een steeds grotere discrepantie is ontstaan tussen het officiële programma en wat er uiteindelijk op de eindexamens wordt gevraagd. Een brief hierover hebben wij al aan de CEVO gestuurd (zie bijlage). Tevens stuur ik u hierbij ook de tweede bijlage: Wenselijke wiskunde, een onderwerpenlijst van wiskundige kennis en vaardigheden die de faculteiten graag aanwezig zouden zien bij de VWO-instroom. Economische faculteiten zijn een dermate grote "afnemer" van VWO-abituariënt dat het wiskunde-onderwijs op het VWO zich hievan ernstig rekenschap zou moeten geven.

De economische faculteiten zouden zeer gebaat zijn bij een verbetering van het wiskundeniveau op de Nederlandse VWO-scholen waarbij de geformuleerde eindtermen daadwerkelijk zouden worden behaald. We pleiten er daarom ook voor om het aantal wiskunde uren op het VWO zeker niet terug te brengen. Daarnaast (en vooral!) dienen er stappen ondernomen te worden om er voor te zorgen dat alle algebraïsche basisvaardigheden in het wiskundeonderwijs weer uitgebreid aandacht krijgen en dat een VWO diploma weer garant komt te staan voor een goede beheersing van deze vaardigheden.

Hoogachtend,

Mevr. Dr. Y. Grift, Universiteit Utrecht
Dr. O. A. van Herwaarden, Universiteit Wageningen
Drs. A. R. D. van Slijpe
Prof. Dr. Ir. J. G. de Gooijer
Drs. H. ten Napel
Dr. N. P. A. van Giersbergen
Dr. P. H. F. M. van Casteren, Universiteit van Amsterdam
Dr. A. F. M. van Engelen, Erasmus Universiteit Rotterdam
Drs. K. Van den Hoeven
Dr. J. M. Sneek, Vrije Universiteit Amsterdam

Namens dezen,

H. ten Napel.
Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie
Universiteit van Amsterdam

e-mail: H.tenNapel@uva.nl

ADV DELOITTE

Werken aan eenheid

Veel activiteiten dankzij actieplan **Wij Amsterdammers**

tekst: Stefan Vermeulen

De Amsterdamse samenleving reageerde op 2 november 2004 geschokt op de moord op Theo van Gogh. De klap was op veel plaatsen in de stad voelbaar: mensen twijfelden aan elkaar, gingen elkaar wantrouwen. De multiculturele samenleving kwam onder grote druk te staan. Om deze situatie te verbeteren kwam de gemeente al snel met het actieplan **Wij Amsterdammers**. Doel van dit plan was de eenheid in de stad te vergroten. Ruim een jaar later lijken de verschillende acties een positieve invloed te hebben, hoewel het voor echte conclusies nog te vroeg is.

De Amsterdamse samenleving reageerde op 2 november 2004 geschokt op de moord op Theo van Gogh. De klap was op veel plaatsen in de stad voelbaar: mensen twijfelden aan elkaar, gingen elkaar wantrouwen. De multiculturele samenleving kwam onder grote druk te staan. Om deze situatie te verbeteren kwam de gemeente al snel met het actieplan **Wij Amsterdammers. Doel van dit plan was de eenheid in de stad te vergroten. Ruim een jaar later lijken de verschillende acties een positieve invloed te hebben, hoewel het voor echte conclusies nog te vroeg is.**

Op 22 november 2004 presenteerde het college van B en W het plan aan de gemeenteraad. Het plan kent drie onderdelen waarop het stadsbestuur actie is gaan ondernemen: het bestrijden en voorkomen van terreur, het tegengaan van radicalisering en het mobiliseren van positieve krachten, oftewel het 'vergroten van het wij-gevoel'. Vooral om die laatste reden kreeg het plan de titel **Wij Amsterdammers**. 'Wij zijn alle Amsterdammers die geweld afwijzen

en de basisregels van onze samenleving accepteren', aldus het college van B en W in het actieplan. Het nieuwe onderscheid is dus nadrukkelijk niet tussen allochtoon en autochtoon, maar tussen hen die aan de Amsterdamse samenleving willen meedoen en hen die zich eraan onttrekken.

Om de uit het actieplan voortkomende activiteiten mogelijk te maken stelde de gemeente voor 2005 een budget van tweeënehalf miljoen euro ter beschikking¹. Voor 2006 begrootte wethouder van financiën Laetitia Griffith nog eens vijf miljoen euro extra voor het actieplan. Een groot gedeelte van dit geld is bedoeld voor door burgers geïnitieerde activiteiten die zorgen voor meer samenhang tussen Amsterdammers, met name tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Amsterdammers met een idee voor zo'n activiteit kunnen aankloppen bij het Meldpunt Goede Ideeën, dat speciaal hiervoor in het leven geroepen is. Hier wordt bepaald of een idee subsidie krijgt en zo ja, welk bedrag men aan subsidie mag ontvangen.

Sinds de invoering van het Meldpunt hebben 24 grote projecten een subsidie ontvangen, van tussen de tienduizend en vijftigduizend euro². Hiernaast worden elke maand vele kleinere activiteiten georganiseerd. De activiteiten lopen sterk uiteen: van sporten en rapfestivals voor jongeren tot de *Dag van de dialoog*. De projecten hebben met elkaar gemeen dat ze een bijdrage leveren aan de samenhang en het begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen. Veel projecten zijn dan ook gericht op jongeren met verschillende culturele achtergronden. Een gedeelte van het budget gaat naar de stadsdelen, die daarmee projecten in de buurt kunnen opzetten. Jack den Ekster, beleidsadviseur van stadsdeel Oud-West: 'Het succes van het actieplan in ons stadsdeel is wel een beetje afhankelijk van de gelden die bij de gemeente loskomen. Dat geld wordt vooral gebruikt voor de *zachtere* kant van het actieplan: opbouwwerk, activiteiten die zorgen voor samenhang in de buurt. De hardere onderdelen, zoals het aanpakken van radicalisering, moeten centraal worden geregeld; wij sturen bijvoorbeeld de politie niet aan.'

Terrorisme

Het vergroten van de samenhang in de stad is dus een onderdeel van het plan, dat veelal door de verschillende stadsdelen en individuele burgers wordt uitgevoerd. Hiernaast bestaat het plan uit het bestrijden van terrorisme en voorkomen van radicalisering. Deze twee doelen hangen nauw samen en dat is juist de kracht van het plan, zo zegt het gemeentebestuur in een eerste evaluatie: 'Niet alleen moet het terrorisme zelf direct bestreden worden, maar ook de voedingsbodem moet worden

weggenomen. Terrorisme is de ultieme bedreiging die voort kan komen uit radicalisering en polarisatie⁽¹⁾. Om radicalisering te voorkomen probeert de gemeente inzicht te krijgen in de vatbaarheid voor rekrutering van islamitische jongeren. De gemeente schrijft hierover in haar plan dat 'de stad over een grote groep criminele jongeren beschikt, waarvan een groot deel meervoudige psychische problemen heeft'. Deze groep probeert de gemeente in kaart te brengen en bij de samenleving te betrekken, door gevoelens van uitsluiting en discriminatie tegen te gaan. Er worden veel projecten op scholen georganiseerd en er is een campagne tegen discriminatie opgezet.

Concrete acties tegen de uitsluiting van groepen arme Marokkanen, werden in het plan echter niet gespecificeerd. Hierop had Lodewijk Asscher, fractievoorzitter van de PvdA in de Amsterdamse gemeenteraad, dan ook kritiek toen het plan op 1 juni vorig jaar voor het eerst in de gemeenteraad geëvalueerd werd. 'Kijk naar de concentratie van mensen met weinig kansen en weinig perspectief in sommige buurten in de stad. Daar is **Wij Amsterdammers** een moeilijke boodschap. Waar werkloosheid heerst, waar de buurt verpaupert, waar mensen zich buitengesloten voelen, kom daar niet aan met de blijde boodschap van **Wij Amsterdammers**³.'

Verder was de PvdA-fractievoorzitter echter positief: 'Op talloze plekken in de stad doen mensen pogingen met elkaar in gesprek te komen. Debatten over islam, over veiligheid, over sociale cohesie buitelen over elkaar heen.' Naar aanleiding van het debat in de raad had

de CDA-fractie in het stadsdeel Zeeburg kritiek: 'Jammer dat **Wij Amsterdammers** zo'n angst uitademt voor religie en voorbij gaat aan de mogelijkheden die religieuze gemeenschappen bieden. Ze dragen wel degelijk bij aan de sociale cohesie in de

De sfeer in ons stadsdeel is op dit moment heel behoorlijk.

buurt.⁴ De boodschap lijkt duidelijk: het plan draagt bij aan de discussie tussen burgers die mee willen doen, maar sluit een kleine groep, veelal arme Marokkanen, nog steeds buiten.

Toekomst

In december 2005 keurde de gemeenteraad een nieuwe versie van het plan goed. Volgens Marga Kuperus, voorlichtster van het plan namens de gemeente, was het echter te vroeg om conclusies over het plan naar buiten te brengen: 'Eind januari komt de gemeente met een voortgangsrapport. Vanaf dat moment gaat het actieplan een tweede fase in, tot die tijd zijn conclusies voorbarig.'

Jack den Ekster is gematigd positief over de situatie in stadsdeel Oud-West: 'Of het plan succesvol is, is heel moeilijk te zeggen. De sfeer in ons stadsdeel is op dit moment heel behoorlijk, het veiligheidsgevoel van de mensen is de laatste tijd verbeterd. Hier draagt het plan zeker aan bij.' Den Ekster waarschuwt echter voor teveel optimisme: 'Hier in de buurt heb je bijvoorbeeld de Tawheed-moskee. Stel dat daar iets zou gebeuren, dan ligt de situatie ineens weer heel anders. Definitieve uitspraken over de toekomst zijn dan ook onmogelijk.'

De situatie in Oud-West lijkt redelijk goed, over de toekomst is Den Ekster 'redelijk positief'. 'Maar dat hoeft niet voor alle delen van de stad te gelden. Oud-West is een stadsdeel met perspectief: hier komt geld binnen, hier vestigen

studenten en yuppen zich. In delen van de stad waar het minder goed gaat, zoals Oost-Watergraafsmeer en verschillende wijken in Amsterdam-West, is de situatie moeilijker.'

Het lijkt erop dat de gemeente er met het actieplan **Wij Amsterdammers** in geslaagd is om enkele actuele problemen in de stad te benoemen. Veel van die problemen zijn echter te complex om in korte tijd op te lossen. Ook de komende tijd zijn daarom nog acties nodig die kunnen bijdragen aan de eenheid in de stad. **RE**

Bronnen

- 1 Voortgangsrapportage "Wij Amsterdammers", 28 april 2005 (www.burojansen.nl/terrorisme/voortgangamsterdam.pdf).
- 2 http://www.amsterdamleefstamen.nl/wat_doet_de_gemeente/Meldpunt_Goede_IdeeXn/Informatie/Informatie.html.
- 3 <http://www.amsterdam.pvda.nl/weblog/reacties/lodewijk/57>.
- 4 <http://www.2osix.nl/cdazeeburg/archive/2005/06/07/db36rj8mdi85.htm>.

Voor meer informatie over dit onderwerp: www.amsterdam.nl/wijamsterdammers.

Education in Third World countries

tekst: Damien Morgenstond

leeftijd: 22

studierichting: Algemene Economie

verwachte afstudeerdatum: 01-07-2006

To people in the Western world it is only normal that every child starts his or her education at the age of 4, sometimes even sooner. Education is not a privilege in our society, it is something that is given. But worldwide more than 100 million children do not attend school. To these 100 million children education is not normal, but a privilege. Unfortunately very often they will not enjoy that privilege and even if they do, not for very long.

Childhood in Third World countries has many facets and for the majority of children it differs from that in industrialized countries. A minority of children from the upper social classes mainly grow up like little princes and princesses, surrounded by servants from the poorer segments of society. These servants are often commanded around, they are considered as cheaper than washing machines and accordingly treated with less care. The children often grow up in a world full of luxury and of imported technology which is supposed to help them to a profession later on in their lives.

But for most children in Third World countries childhood is a period of quickly growing into little adults. At the age of 4, girls start assuming household tasks, taking care of their little brothers and sisters, replacing their mother in the house when she is engaged in agricultural work or helping her with field work and handicraft work. Little boys are sent on errands, have to look after the cattle or help merchants and craftsmen doing odd jobs. Depending on the cultural and social-economic living conditions as well as gender specific work division, they are given jobs in the fields, in the production and processing of food, the making of tools, in the production of art objects or consumer goods, in the construction of houses or in retail and street commerce.

While a child in Holland or in most other European countries can be fairly sure to

be enrolled at school and to remain in educational institutions until he or she has reached the age of 18 and passed the final examinations, the educational career of the majority of children in Third World countries is rather a constant hurdle race. If a child has the chance to belong to the part of his or her age group who have access to school, the chances of dropping out soon after or before having finished the first grade are very high.

Language problems, in addition to poverty and unbearable school conditions, account for much of the early drop out rate. The multilingualism prevalent in many countries means that the mother tongue of a child is often not the language of instruction at school, resulting in the child's inability to comprehend the teacher. Pre-schools have the important function of making children acquainted with the national language (which is often the language of the former colonial powers) but only few parents can afford to pay it's fees.

Other reasons that play a certain role in the high drop out rates are curricula that do not correspond to the living conditions and experiences of the pupils, but are rather oriented towards the standards and contents of industrialized countries, very few investments in teacher training and an insufficient supply of learning material. But there are also politically decided restrictions: the decision to make educational institutions very selective

is an answer to the scarcity of further educational and especially employment opportunities and an instrument in the hands of the established elite who fear competition from these highly educated social groups.

In the last decades almost all Third World countries have undertaken considerable efforts to expand their educational systems and to grant school access to a growing number of children. Since the mid-eighties, factors like falling prices on the world market, marketing difficulties, high debts, but also growing military expenditures as well as conditions set by the World Bank and IMF within the context of structural adjustment have forced many countries to drastically reduce state expenditure in the social sectors, especially in the health service and the educational system. As a consequence, educational expansion and supplies stagnate and selective measures have been intensified. On average, Third World countries spent less than \$1 (!) per pupil per year on learning materials (in industrialized countries this is \$100-200) and the time actually spent in primary schools was about half the time children in industrialized countries spent at school.

In many countries the governments set up public educational systems free of charge, like i.e. in francophone countries (former French colonies), which tried to maintain and expand formal education based on European models after their independence. In addition, there are schools maintained by churches which charge school fees and also have fairly good success rates. In many anglophone countries there is a system of private "public schools" which usually have higher standards than the private schools in francophone countries.

But still, regular school attendance is increasingly becoming a privilege of the rich. About 10% of the population, the upper classes, have organized their children's education separate from the education offered to the majority of children. At the same time they are those who, by their affiliation to the state apparatus, determine the educational destiny of the rest of the population. Pupils', students' and teachers' reactions consist partly in submission but partly also in resistance to the described situation. Numerous pupils' and students' strikes as well as demonstrations of teachers unions bear testimony of a strong opposition against corrupt examination procedures, unjust selection devices, outdated curricula, exorbitant school and college fees, low teacher salaries and unacceptable working conditions. A number of those involved in the actions have paid with their lives. Police and army soldiers shoot into demonstrating crowds. Dismissal from service or suspension from lessons are perhaps in this regard less severe forms of punishment, but are widely practiced by dictatorial regimes and are just as life threatening to the teachers.

Education above all else is the best aid to independence on all levels. Third World countries have forged educational priorities to respond to their national development. Their task is to educate their citizens for service in their own countries while participating in a global scenario. But more challenging than the transmission of skills for national development is the maintenance of values and mores necessary for the application of the skills-set developed by academic training.

Two challenges exist here. The first relates to teacher education: maintaining adequate numbers and levels of qualified teaching staff to ensure the highest quality of education for the citizens and hence promote national development. The second relates to ways in which Third World countries do or do not participate in the technological development that has become part of the day to day interactions of developed countries.

How to deal with these challenges is difficult to say. What is obvious is that the framework in which these challenges have

to be placed has to be well structured and positive. If not, success will be hard to achieve.

A good start would be for governments to act fast, straight-forward and efficiently. That means that it should be analyzed how to allocate money destined for education properly. Governments should make teaching more attractive in order to have highly qualified teachers to deliver education to the children.

Infrastructure is important as well. Because the distance between certain villages and school can be very large some sort of subsidized and well-organized schoolbus programs would be a great improvement in the efforts to get children into schools.

If these relatively simple but very important steps are implemented, the path to a better educational environment for Third World countries will be much easier to create and to follow. **RE**

Student in bedrijf

tekst: Melle Bijlsma

Naam: Floris de Rijke
Studierichting: Bedrijfskunde
Bedrijf: StereoBowl
Website: www.stereobowl.nl

Wat voor bedrijf heb je?

'Samen met mijn compagnon heb ik een cateringbedrijf, StereoBowl. We specialiseren ons in meer dan catering alleen. Mijn compagnon en ik kunnen beide goed koken, maar we zijn ook allebei DJ en grafisch goed onderlegd. We bieden het liefst een totaalpakket: het eten, maar ook de muziek en de rest van de verzorging van de avond.'

Hoe is het bedrijf ontstaan?

'M'n compagnon en ik kennen elkaar al sinds we in groep vijf op de lagere school zaten en we zitten beiden al erg lang in de horeca. Ik eigenlijk al sinds m'n zestiende. Ik had al in veel restaurants in Amsterdam in de keuken gestaan toen ik in de zomer van 2003 terecht kwam bij Amsterdam Plage; het eerste stadsstrand van Amsterdam. Ik werkte die zomer ook in Bloomingdale en werkte veel samen met Jaymz Pool, de Nieuw-Zeelandse die destijds begon met Born2Cook. Echt een gekke zomer was dat. Zeven dagen per

week, zestien uur per dag werken, en dan natuurlijk ook nog uitgaan om dat vol te kunnen houden!

In die tijd studeerde ik Industrieel Ontwerpen in Delft, maar ik werd daar niet echt gelukkig van. Op een gegeven moment werd ik benaderd door Panama. Of ik daar niet sous-chef van het restaurant wilde worden. In eerste instantie dacht ik: "Niet doen, je moet studeren." Maar uiteindelijk heb ik het natuurlijk toch gedaan en in dat jaar ben ik uiteindelijk met mijn studie in Delft gestopt. Toen de zomer van 2004 eraan kwam, kreeg ik opeens de vraag of ik met mijn compagnon niet het restaurant van Amsterdam Plage in eigen beheer wilde gaan draaien. Dat was tien dagen voordat het open moest. We dachten; "fuck it, we doen het gewoon." Er was niets: alleen een strandtent met daarbij een keukenbus waarin we kookten. Wij hebben toen inkopen gedaan en bestek, glazen enzovoorts gekocht en zijn aan de slag gegaan. Ons als VOF ingeschreven bij de Kamer van Koophandel met ons eigen bedrijf. En zo is het ontstaan.'

Loopt het goed?

'Na afloop van die zomer was het natuurlijk klaar met het restaurant van Amsterdam Plage, want het stadsstrand ging weer dicht. Maar we kregen links en rechts verzoeken van mensen die vroegen of wij niet een feest konden organiseren of konden komen cateren. En dat doen we eigenlijk nog steeds. We doen hele verschillende dingen. Afgelopen voorjaar hebben we een diner georganiseerd voor DLA SchutGrosheide. Voor de 27 partners van het kantoor en hun partners. Dat was een enorme klus, want het moest allemaal exclusief en ook nog eens niet in een 'normaal' restaurant: ze wilden naar een plek waar ze zeker wisten dat niet één van hen er toevallig al eens geweest was. Uiteindelijk hebben we het Veemcafé als locatie genomen en daar veel met de inrichting gedaan. We hadden onder andere lampen geïnstalleerd die het lichtniveau tijdens de avond langzaam richting donker bijstelden, zodat de sfeer

langzaam veranderde. We zijn die dag 22 uur lang, van acht uur 's ochtends tot zes uur 's ochtends de volgende morgen, aan één stuk door in touw geweest en alles ging nét goed. De gasten waren al bezig met de cocktails in de ene ruimte en stonden op het punt naar het diner te gaan toen de laatste dingen met het licht en geluid nog geregeld werden. En de geluidsman is uiteindelijk één minuut voordat ze binnenkwamen door de achteruitgang naar buiten geloodst. Maar de gasten hebben een hele leuke avond gehad en er niets van gemerkt. Uiteindelijk hebben we ze er om drie uur 's nachts uit geschopt.

Maar we doen ook hele andere dingen. Laatst hebben we een kookclinic gegeven op een basisschool. Stonden alle kinderen aan een hele lange tafel, en wij aan het hoofd kookles te geven. Dat was ook erg leuk om te doen.

De catering is echt een vak waar je een haat/liefde verhouding mee op kan bouwen. Na afloop van dat diner met DLA SchutGrosheide zeiden we tegen elkaar: "dit nooit meer." We stoppen ermee. Maar het duurt niet lang voordat je het gaat missen en na een maand waren we weer een nieuw evenement aan het organiseren. De adrenaline vliegt dan door je lijf. Het is eigenlijk erg verslavend.'

Wat studeer je aan de FEE?

'Ik ben hier in september 2004 begonnen met de propedeuse Economie en Bedrijfskunde en dit jaar ben ik doorgedaan met Bedrijfskunde. Ik had toch het idee dat ik wilde studeren, om een soort basis te hebben. Ik ben niet iemand voor een kantoorbaan met veel routine en weinig afwisseling. Maar het is toch belangrijk om te studeren.

In het propedeusejaar vond ik eigenlijk niet echt vakken of fantastisch of vreselijk. Toen ik Industrieel Ontwerp studeerde in Delft vond ik veel wiskundige en technische vakken echt vreselijk, maar hier heb ik bij alle vakken eigenlijk het idee dat ze nuttig zijn. En dat nut weegt op tegen de

moeite die het kost. Zo blijf ik gemotiveerd om door te gaan.'

Is je studie goed te combineren met je werk?

'Het is goed te combineren. Soms, als het op het werk erg druk is, is het wel qua tijd moeilijk te combineren. In het voorjaar had ik én de organisatie voor dat diner van DLA SchutGrosheide én een paar vakken die voor mij belangrijk waren: Wiskunde 2 en Statistiek. Toch was het voor mij makkelijk om de keuze te maken: de vakken kan ik later ook nog doen!

Er zijn hier op de UvA weinig dingen echt verplicht. Als ik een dagje niet kan, is dat hier geen ramp. In Delft was dat moeilijker, daar was je eerder 60 tot 70 uur per week met je studie bezig. Als het

Ik vind het moeilijk om mezelf te beperken tot één ding; ik wil eigenlijk alles aanpakken wat ik leuk vind."

hier 20 uur per week is, is het veel. Daar zijn de docenten ook wat fanatieker, die accepteren minder snel dat je er iets naast doet. En ook wel terecht, want dat is daar ook moeilijk te combineren.'

Leer je nog wel eens wat van je studie dat je in je werk toepast, of andersom?

'Fiscale Economie vond ik wel een erg nuttig vak, omdat ik in het bedrijf de boekhouding doe. En dan kan je die kennis goed gebruiken! Maar het is vaker andersom. In je werk leer je dingen waarvan ik wel eens het idee heb dat je ze eigenlijk hier op de universiteit zou moeten leren. Ik snap wel waarom je ze hier niet leert, want dan begint het eigenlijk een beetje op HBO te lijken. Maar dingen als het schrijven van een offerte en dan vooral welke prijs je aan een klant vraagt. Je moet een inschatting maken van hoeveel de klant bereid is om te betalen. Dat is iets dat ik door het werk nu wel goed geleerd heb.'

Hoe heb je het bedrijf gefinancierd?

'We hebben het bedrijf zelf gefinancierd. Toen we bij Amsterdam Plage begonnen, hebben we beide 1500 euro ingelegd en

daarvan hebben we de eerste inkopen gedaan. Dat was nog best wel spannend, want als er die eerste week niemand was komen eten, hadden we de tweede week zélf niets te eten gehad. Gelukkig is dat goed gekomen en konden we van de inkomsten uit de eerste week de tweede week weer onze inkopen doen, enzovoorts. We hebben nu een auto gekocht, gefinancierd door Citroën. Dus daarover betalen we elke maand netjes rente.'

Is de catering winstgevend?

'Op de manier waarop wij het doen wel. We koken allebei zelf en de kok is vaak een grote kostenpost bij catering. Dus daaraan houden we zelf al veel over. Daarnaast selecteren we onze projecten ook wel op winstgevendheid. Als iemand een heel

mooi idee voor een feest heeft, maar hij heeft zeven euro vijftig per gast te besteden en wil kreeften en champagne, dan gaat dat natuurlijk niet lukken.

We zijn daarbij natuurlijk ook klein en flexibel, dat helpt ook. En we hebben goede contacten met onze leveranciers. Vaak werken we met seizoensgebonden producten en die zijn vaak bederfelijk. Onze leveranciers leveren die vaak een week voordat ze echt rijp zijn, uit naar de grotere klanten, want die willen langer met zo'n levering doen. Maar ze hebben vaak ook nog dingen liggen die nú rijp zijn en dus eigenlijk het lekkerst. Maar over twee dagen zijn die niet meer bruikbaar. Die producten zijn voor hen eigenlijk niet meer te verkopen aan de grotere leveranciers, maar wij kunnen ze dan extra goedkoop meenemen. Je naait er je klanten niet mee, integendeel. Zij hebben extra lekker eten en wij zijn goedkoop uit.'

Hoe ziet je toekomst er uit?

'Iets voor mezelf. Ik wil, als ik in een bedrijf werk, er echt een onderdeel van zijn, niet een manager. Misschien wil ik wel iets doen wat een stuk Industrieel Ontwerpen, een stuk koken en catering

en een stuk Bedrijfskunde in zich heeft. Dan kan ik van alles wat doen. Ik vind het moeilijk om mezelf te beperken tot één ding; ik wil eigenlijk alles aanpakken wat ik leuk vind. Bijvoorbeeld dat ik een leuke plek zoek, ergens op de wereld. En dan een restaurant ontwerp en draaiende houd, van het interieur tot de verlichting tot het menu. Voor het koken zoek ik dan wel iemand, ik wil dan niet meer elke dag in de keuken staan. En het dan na een jaar of twee verkopen en weer verder zoeken. Dat lijkt me wel wat.'

Heb je nog een tip voor studenten die een bedrijf willen starten?

'Tsjah, de tip. Er is niet echt één gouden tip. Of toch: ik denk dat de tip is om het gewoon te doen. Probeer het gewoon. Stop er wat geld in. Als het voor iets is dat je echt wil en een goed idee is, is dat het risico wel waard. Veel mensen vinden dat eng, aan zoiets onbekends beginnen. Maar het is wel de manier om het te leren. Soms met vallen en opstaan. Dan ga je misschien een keer op je bek, hopelijk niet te hard, maar uiteindelijk kom je er wel!'

Heb je tot slot nog een kooktip voor onze lezers?

'Ik zou zeggen, doe je voordeel met ui en knoflook. Laatst was ik bij iemand thuis die een pastasaus ging maken. Ging eerst het gehakt in de pan. Daar zit ik dan bij en denk "nee, begin nou met olie en knoflook". Voor de smaak. Met uien raad ik trouwens sjalotten aan. Het is opvallend dat in professionele keukens eigenlijk bijna alleen maar met sjalotten gewerkt wordt. Maar bij mensen thuis zie je bijna altijd alleen maar normale uien. Terwijl je met sjalotten gewoon meer kan. Hetzelfde met tomaten. Trostomaten hebben bijvoorbeeld al een stuk meer smaak dan normale tomaten en zijn echt niet zoveel duurder. Gebruik verse ingrediënten, biologisch als het kan. Daar zit ook vaak veel meer smaak aan. Het zit echt vaak in de kleine dingen. Laatst bij vrienden gingen ze een gerecht met macaroni maken. Gooien ze eerst de macaroni in het water en gaan ze dan nog eens nadenken over wat ze er precies bij gaan maken. Op de pasta wordt dan niet meer gelet. Pasta is een heilig product. Die moet precies lang genoeg koken, dus besteed daar ook genoeg aandacht aan!'

RE

De aanval op Nike

tekst: Justin van der Bruggen

Begin augustus 2005 heeft sportfabrikant Adidas haar concurrent Reebok overgenomen. Adidas en Reebok staan nu respectievelijk tweede en derde op de ranglijst in de sportindustrie, ver achter zich gelaten door Nike. Zelfs samen is hun marktaandeel ($7,9+3,8=11,7$ miljard dollar) nog niet zo groot als dat van Nike (13,7 miljard dollar). Door hun krachten te bundelen, hopen Adidas en Reebok een groter marktaandeel te kunnen krijgen en toegang te krijgen tot grotere markten. Het is erg lastig voor bedrijven om als tweede of derde op een markt te blijven concurreren met een ander bedrijf dat hoe dan ook dominant is deze markt.

Figuur 1: vergelijking enkele gegevens Adidas, Reebok en Nike

Marktsituatie

Door de overname van Reebok door Adidas hebben de nummer twee en drie op het gebied van sportkleding een flinke stap vooruit gedaan. Adidas, dat voor de overname 3,8 miljard dollar betaalt, wil met deze overname het Amerikaanse marktleiderschap van Nike aanvallen. In de VS heeft Nike een imposant marktaandeel van 36%. Met de overname van Reebok heeft Adidas haar Amerikaanse marktaandeel bijna verdubbeld tot 21%.

Nike, dat altijd ver voor lag op Adidas en nooit hoefde te vrezen voor haar positie, voelt nu opeens de hete adem in haar nek. Met een omzet van 11,7 miljard dollar komen de gebundelde merken al behoorlijk dichtbij de 13,7 miljard dollar van Nike. Daarnaast laat Adidas een andere grote en eveneens Duitse concurrent, Puma, achter zich.

Adidas betaalt de aandeelhouders van Reebok 59 dollar per aandeel in contanten, een premie van 34% op de laatste koers voor publicatie van het bod.

Aanloop

Toen CEO Herbert Hainer begin 2001 aantrad, had Adidas een aandeel van slechts 12% op de Amerikaanse markt. Hainer's belangrijkste taak was het doen

stijgen van dit aandeel naar minimaal 20%. In het begin was Adidas weinig succesvol en had het een gebrek aan reputatie bij de zwarte jeugd, de belangrijkste doelgroep in de ogen van Hainer. Naast het verbeteren van het imago op de Amerikaanse markt wilde hij inzetten op lagere inkoopkosten, het inkrimpen van het assortiment en het beter renderen van de golfartikelen. De eerste stap om de Amerikaanse markt te bereiken werd in 2002 gezet, toen Adidas een nieuw Amerikaans hoofdkantoor in Oregon opende, de staat waar ook rivaal Nike zijn hoofdkwartier heeft.

In eerste instantie ging dat goed. In de eerste helft van 2002 steeg, voor het eerst sinds zeventien jaar, het Amerikaanse marktaandeel met 8%. Het succes hield echter niet lang aan. Door de keiharde concurrentiestrijd in de VS liepen de verkopen in 2003 terug met 16%. Adidas reageerde met de grootste reclamecampagne ooit, maar dit mocht niet baten, ze kwamen geen stap dichterbij. Nike bleek zijn thuismarkt beter te kennen dan de intreders uit Duitsland. Met de aankoop van Reebok is de doelstelling betreffende het marktaandeel nu in één keer gerealiseerd.

Een juiste keus?

Adidas en Reebok vormen samen een imposant blok. Bovendien zijn ze ieder

actief in verschillende sectoren waardoor ze voordeel uit de samenwerking kunnen halen.

Zo zet Adidas het merendeel van haar producten af in Europa, terwijl Reebok dit in de VS doet. Door de overname zal Adidas dus meer invloed krijgen in Amerika, waar de grote concurrent Nike nog steeds heer en meester is. Reebok ziet juist de andere kant, zij kunnen meer producten exploiteren in Europa.

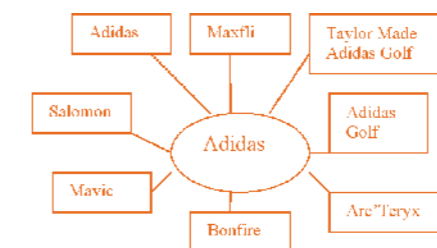
Daarnaast richt Adidas zich vooral veel op voetbal en diverse teamsporten, terwijl Reebok sterk is in tennis, fitness, basketbal en tevens in de muziek en acteerwereld. Dit is ook goed te zien aan de sponsorcontracten met diverse personen en evenementen die beide bedrijven hebben (zie figuur 1). Zo sponsort Adidas de Amerikaanse voetbalcompetitie, het FIFA WK-voetbal en de Olympische Spelen 2008 en heeft namen als David Beckham (voetbal) en Kevin Garnett (basketbal) onder contract. Voor Reebok zijn evenementen als de American Football-, honkbal- en ijshockeycompetitie belangrijk. Naast enkele grote basketballers heeft Reebok ook veel grote namen uit de zang- en entertainmentwereld onder contract (Jay-Z, 50 cent, Shakira, Christina Ricci etc.).

Op een aantal vlakken vullen beide merken elkaar dus goed aan. Zeker als we dit vergelijken met Nike dat enkele voetbalteams onder contract heeft, maar geen evenementen of mensen uit de muziekwereld en daardoor misschien een toekomstige strijd kan gaan verliezen.

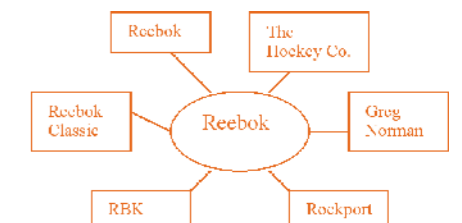
Naast de bovengenoemde terreinen waarop Adidas en Reebok elkaar aanvullen, zijn er ook punten waar de samenwerking moeilijker zal verlopen. Voor beiden is bijvoorbeeld hardlopen een belangrijke speerpunt. Het is mogelijk dat de twee elkaar in deze branche nu eerder gaan tegenwerken dan ondersteunen.

Verwachtingen toekomst

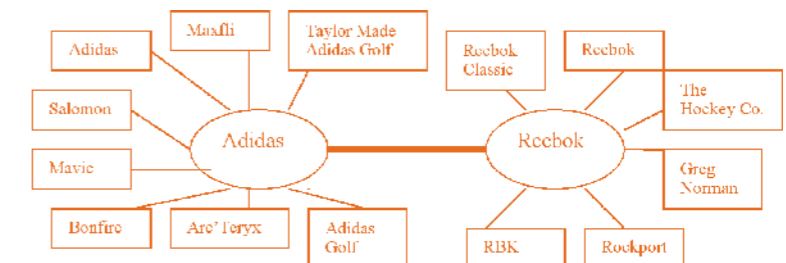
Zoals eerder genoemd, is het grote doel van Adidas het aanvallen van het marktleiderschap van Nike in Amerika. Andersom ziet Reebok meer kans om te groeien buiten Amerika. Men zou na een grote overname in elk geval verwachten dat het management Adidas en Reebok naast elkaar legt en vervolgens bekijkt welke functies dubbel bezet zijn. Op die manier zouden duizenden banen geschrapt kunnen worden. Het management is dit echter niet van plan, maar wil de twee bedrijven naast elkaar laten voortbestaan. In figuur 2 is de verwachte inrichting van beide organisaties te zien.

figuur 2.1: huidige inrichting Adidas

figuur 2.2: huidige inrichting Reebok

figuur 2.3: nieuwe inrichting

Zowel Adidas als Reebok is bereid diep te gaan in de strijd met Nike. Maar of ze er klaar voor zijn, is nog maar de vraag. Beide partijen hebben weinig nagedacht over de te voeren strijd met Nike. De CEO van Adidas, Herbert Hainer: "Door de fusie kunnen de advertentiekosten omlaag en ook onderzoek en ontwikkeling kunnen samen goedkoper worden uitgevoerd." Verder verwacht Adidas via de verkoopkanalen van Reebok een betere toegang te krijgen tot de trendy Amerikaanse markt. Adidas heeft de naam nogal te leunen op het idee dat een

kwalitatief goed product zichzelf wel verkoopt. Reebok daarentegen is veel meer gericht op doelgroepmarketing. Op dit gebied kunnen beide partijen van elkaar profiteren. Uiteindelijk moet na drie jaar kneden en omvormen jaarlijks tussen de 100 en 125 miljoen dollar aan synergievoordeel worden behaald. Dat is een weinig imponerend bedrag, als men kijkt naar de premie van 1 miljard dollar (59 dollar per aandeel) die Adidas aan Reebok heeft betaald. Daarbij bestaat er twijfel over de haalbaarheid van de doelstelling.

In de eerste plaats is het antwoord op de vraag hoe grootscheeps te bezuinigen op advertentiekosten onduidelijk. Er is zelfs forse kans op kannibalisatie. Als Adidas agressiever in de Amerikaanse markt wordt gezet, is de kans groot dat dit deels ten koste zal gaan van Reebok in plaats van Nike. Als ze toch allebei hun eigen naam houden, kunnen ze beter van elkaar leren om hun naam in de voor hen onbekende markt, Adidas in de VS en Reebok elders, te vestigen.

Ten tweede is te hopen dat Adidas met Reebok meer gevoel voor marketing ontwikkelt. Adidas-schoenen zijn echte sportschoenen en het bedrijf besteedt veel tijd en geld aan de technologische kant van het ontwerp. Door die instelling zou de marketing minder goed ontwikkeld zijn. Adidas haalt met Reebok de expertise binnen die het nodig heeft. Adidas wil zijn imago als "schoen voor de blanke meisjes uit de voorsteden" veranderen. De doelgroep van Reebok bestaat uit de zwarte jongeren die leven in de grote Amerikaanse steden. Om die doelgroep te benaderen is het noodzakelijk dat de juiste sportmensen en de juiste artiesten worden gecontracteerd. De Amerikaanse marketingmensen van Reebok hebben daar veel meer gevoel voor dan hun Duitse collega's.

Verder wil men geen verlies van werkgelegenheid bij de twee bedrijven. Bij Reebok werken negenduizend mensen. Adidas zou er beter aan doen Reebok puur als merk te beschouwen en bijvoorbeeld alleen het verkoopkantoor en de ontwerp- en marketingafdelingen in stand houden. De rest kan vanuit Duitsland worden gedaan. Op die manier zouden duizenden banen kunnen worden geschrapt.

Conclusie

Adidas heeft met de aankoop van Reebok in één klap zijn doelstelling betreffende het Amerikaanse marktaandeel gerealiseerd. Adidas krijgt door de overname een betere toegang tot hun gewenste markt en andersom kan Reebok profiteren van de kennis van Adidas. Beide bedrijven vormen nu een imposant blok. Het valt af te wachten of door het gescheiden houden van beide merken de bedrijven van elkaar kunnen profiteren. Ambitieuze is het wel, net als de nieuwe doelstelling: de aanval op Nike! **RE**

Bibliografie

- Goold, M., en Campell, A. (2002). *Designing effective organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gossink, W. (2005). Adidas zet stap in inhaalrace met Nike. *Financieel Dagblad*, 4 augustus, p. 2.
- Hendriks, P. (2005). Adidas wil hardlopen. *FEM Business* (33), pp. 48-49.
- Hendriks, P. (2005). Zwart voetje halen. *FEM Business* (34), pp. 46-47.
- Hendriks, P. (2005). Herbert Hainer loodst Adidas van Beieren naar de zwarte getto's. *FEM Business* (45), p. 61.
- USATODAY (2005). Homepage (www.usatoday.com), 3 augustus 2005.
- USATODAY (2005). Homepage (www.usatoday.com), 4 augustus 2005.

Justin van der Bruggen, bezig met het afronden van de Bachelorfase van de Vrije Studierichting. Dit stuk is een aanpassing van een opdracht van het vak Organisatie Inrichting. Dank gaat hierbij ook uit naar Peter Dirks, Oeds Westerhof en Kevin van den Berg.

ADV DE NEDERLANDSE BANK

FUN!

Eén van mijn eigen fascinaties is migratie.

De onderwijzer onderwijst en de onderzoeker onderzoekt. Zo hoort het, zou je kunnen denken: volledige specialisatie is toch efficiënt? Misschien denken daarom veel studenten wel dat onderwijzers en onderzoekers twee aparte wezens zijn. Of twee totaal verschillende verschijningen van hetzelfde wezen. Alsof de universiteit bewoond wordt door de neefjes van Dr Jeckel en Mr Hyde, die hun gedaantewisseling niet ondergaan als de avond valt maar als ze uit de lift stappen. Op de begane grond zijn ze onderwijzers, in de hagelwitte torens daarboven zijn ze onderzoekers. Een forse misvatting. Een academische docent is niet verknipt door een verborgen leven als onderzoeker, maar ervaart zijn twee rollen als een hechte eenheid. De witte torens van de faculteit hangen niet als een fata morgana in de lucht, ze staan stevig op hun fundament. Onderzoek en onderwijs zijn innig met elkaar verbonden, ook al dringt dat niet altijd tot de studenten door. De onderzoeker onderwijst en de onderwijzer onderzoekt. De student wordt intellectueel gevormd door de onderzoeker die permanent zichzelf vormt en zich scherp houdt door actief te zijn aan de grenzen van de wetenschap.

Voor veel studenten zijn de witte torens een zwart gat. Misschien zijn ze zelfs wel bang om er in gezogen te worden. Ze hebben geen idee van het plezier dat daar wordt beleefd. Daarom ga ik hier een lofied zingen op de duistere kanten van ons bestaan, de vreugden die wij beleven als we met de lift omhoog suizen naar ons eigen stekje in de *fun towers*. Al die onderzoekers bezingen de vrijheid: een wetenschappelijke onderzoeker heeft een bestaan als een vrijbuiters. Hij (zij) zoekt een antwoord op vragen die hij zelf de moeite waard vindt. Hij volgt zijn eigen gedachten, leest wat hem de moeite waard lijkt, probeert oplossingen die hem kansrijk lijken, zoekt de gegevens die hem nuttig lijken, gaat op reis als hem dat dienstig lijkt en schrijft aan het end een mooi verhaal over wat hij (zij) gevonden heeft. Daarmee is dan meteen uitgetekend

voor wie dit bestaan een feest is en voor wie het een kwelling zou zijn. Je moet primair gegrepen zijn door intellectuele uitdagingen. Elke onderzoeker geeft daar verder zijn eigen invulling aan. Er zijn onderzoekers die van het ene probleem naar het andere fladderen, zoals een vlinder een hele tuin kan aflikken en op de ene prachtige bloem na de andere neerstrijkt. En er zijn onderzoekers die hun hele leven lang achter het zelfde probleem aanjagen.

Eén van mijn eigen fascinaties is migratie. Ik heb aan een Canadese universiteit gestudeerd en kwam daar in aanraking met de Hollandse emigrantengemeenschap. Landverhuizers die in de jaren vijftig Nederland verlieten omdat ze geen vertrouwen in de toekomst hadden. Angst voor werkloosheid, voor nieuwe oorlogen, voor gebrek aan ruimte in een vol land. Laag opgeleiden vaak, die met hun grote gezinnen en hun hele Hollandse bagage op de boot stapten en in een vreemd land waarvan ze amper de taal spraken een nieuw bestaan moesten opbouwen. Die daar keihard voor werkten en ondertussen vasthielden aan wat ze in Holland waardeerden: hun kerk, hun dominee en hun hagelslag. Die verrast werden door de Hollandse welvaartsexplosie, die hun Holland soms vreselijk misten, maar die niet terugkonden omdat hun kinderen inmiddels waren geworteld in het nieuwe land. Later, te gast op een Nieuwzeelandse universiteit zag ik dezelfde patronen en heb ik hun situatie degelijk kunnen onderzoeken. Kunnen vaststellen dat ze in materieel opzicht nauwelijks beter af waren dan wanneer ze in Nederland waren gebleven, dat ze ook niet boven de Nieuwzeelanders uitstaken maar dat ze toch ook niet terugwilden. Ondertussen zag ik in Nederland het spiegelbeeld met verwante kenmerken naast de grote verschillen: laag opgeleide gastarbeiders die afkwamen op onze materiele welvaart, hard moesten werken in een vreemde omgeving en die vasthielden aan wat hen dierbaar en vertrouwd was: hun moskee, hun imam, hun suikerfeest. De terugkeer van jonge Turken naar het land van hun

moeder wijst op de mogelijkheid dat Turkije zelf veel meer ruimte voor ontplooiing kan gaan bieden dan tot nu toe het geval was.

Ik zou nergens zo'n goed bestaan hebben gehad als in de academische wereld. Ik las in de vorige Rostra dat de voormalige bestuursvoorzitter van Heineken, Anthony Ruys, anderhalf jaar van te voren wist er zou gaan gebeuren en dat hij een half jaar van te voren zijn agenda bijna vol had, inclusief de avond. Ik wil daar mijn agenda wel even naast leggen. In januari een keer naar het CBS om onderzoeksplannen te bespreken met de prachtige dataverzameling die we samen hebben opgezet over immigranten. In februari voor een promotie naar Tilburg. Twee weken naar Madeira, om samenwerking te continueren met unieke data over de Portugese arbeidsmarkt. Korte conferenties in Londen, Bonn en Dijon. Colleges arbeidseconomie in april en mei. Het eerste halfjaar is dus overzichtelijk, zelfs als ik de avonden toevoeg (vijf concerten, zonder zakelijke verplichtingen). Het jaar daarna ligt open als een leeg zwembad. Mogelijk naar Peking in september, voor een gezamenlijk onderzoek over onderwijseconomie. Mijn colleges in 2006/2007 zijn nog niet vastgelegd, evenmin als de concerten die ik zal bijwonen.

Weinig markante punten in mijn agenda dus. Allemaal ruimte om lekker onderzoek te doen, om intellectueel rond te zwerven. Onderzoek kan veel voldoening geven. Een solide economische redenering opzetten waarmee de kreet "Nederland is vol" uit de emotionele sfeer wordt gehaald en een vaag argument kan worden omgezet in een serieuze onderzoeksvraag. Onderzoek kan spannend zijn. Je vindt dat opleidingen met een groter financieel risico beter betalen, maar de vraag is altijd of resultaten robuust zijn. Er liggen dus immer nieuwe uitdagingen te wachten. We zitten niet voor niks in die hoge *fun towers*: de verre horizon is ons natuurlijk uitzicht.

RE

Jarenlang heeft Arnold Heertje op deze plek in Rostra Economica zijn mening gegeven, in zijn vaste column. Velen hebben zijn vaak kritische teksten met plezier gelezen. Eind 2005 nam hij afscheid van de FEE en dit blad. Gelukkig heeft de redactie inmiddels twee hoogleraren bereid gevonden de plaats van Arnold Heertje in te nemen, en afwisselend een bijdrage te leveren. De nieuwe vaste columnisten van Rostra Economica zijn Arnoud Boot en Joop Hartog. In de volgende editie zal Arnoud Boot uitgebreid geïntroduceerd worden, maar Joop Hartog zal het spits afbijten. Sinds 1981 is hij professor Labour Economics en Economics of Education aan de FEE. Zelf is hij aan de Erasmus Universiteit afgestudeerd en gepromoveerd. Inmiddels heeft hij meer dan 160 artikelen gepubliceerd in nationale en internationale tijdschriften en boeken. Ook heeft hij columns geschreven voor nieuwsblad Trouw, en sinds 2002 voor verschillende regionale kranten. Op dit moment doet hij onderzoek naar de aspecten van risico's in verband met investeringen in human capital.

Een korte biografie:

- 1964** Begin studie aan de Erasmus Universiteit
- 1971** MA aan Queen's University in Kingston
- 1978** Gepromoveerd aan de Erasmus Universiteit
- 1981** Professor aan de FEE
- 1991** Publicatie van geselecteerde columns Trouw
- 2001** Benoeming Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen

Which things are better?

Sinds september is de studententraad van de FEE actief (FSR). De FSR belooft "We make things better...", maar wat is er bereikt?

Na een moeilijke introductieperiode van de klachtenstudent aan de FEE heeft de FSR er mede voor gezorgd dat zij voorlopig blijft aan de FEE. Nog steeds kent niet iedereen de klachtenstudent, maar het aantal klachten dat bij haar binnenkomt (via klachtenstudent-fee@uva.nl) is significant gestegen.

Een tweede succes van de FSR is dat zij geregeld hebben dat zij een BO-student (bestuursoverleg-student) hebben gekregen.

Dit betekent dat er een student (dit jaar een afgevaardigde van de FSR) is gekomen die plaatsneemt bij vergaderingen van het beleidsadviessteam van de faculteit. De FSR is hierdoor goed op de hoogte van wat er speelt bij het bestuur waardoor zij snel op veranderingen in kan springen.

Naast deze successen van het afgelopen jaar is de FSR druk bezig met andere onderwerpen. Zo is de FSR aan het nadenken over aanpassingen van het BSA en zijn zij bezig met het opstarten van een bureaucratie-onderzoek. Word jij bijvoorbeeld ook gek van al het papierwerk op de FEE?; let dan goed op in maart!
Verder zal de jaarindeling van de colleges

en tentamens veranderen in een 8-8-4 systeem. Door dit systeem zullen colleges over de gehele UvA op hetzelfde moment starten. De studierichting bedrijfskunde hanteert al dit systeem, maar andere richtingen niet. Eén oplossing om aan het 8-8-4 systeem te voldoen is om de studieweek te schrappen. Dit is zeker geen ideale oplossing, dus de FSR is druk bezig met het vinden van andere oplossingen. Wil je hier óf over andere onderwerpen waar de FSR zich mee bezighoudt meer weten, kijk dan op www.studentenraad.nl/fee/!

Namens de Facultaire Studentenraad FEE,
Linda Ossendrijver
Raadslid

VSAE

Het nieuwe jaar is weer begonnen en daarmee heeft de VSAE (Vereniging Studenten Actuarial en Econometrie & Operationele Research) weer een nieuw bestuur gekregen in de vorm van deze vier sympathieke jongens. Van links naar rechts: Kasper Zwetsloot, de puike voorzitter uit Diemen-Zuid, Joran Lokkerbol, de altijd goedlachse Secretaris uit het pittoreske Schagerbrug, Robert Schipperhein, de fotogenieke penningmeester uit Alphen a/d Rijn en Pieter de Boer uit Amsterdam, die zich bezighoudt met de Commerciële Zaken.

Als nieuw bestuur steken we komend jaar al onze tijd en energie en al ons geld in het neerzetten van die geweldige projecten waar de VSAE zo om bekend staat. In april gaan we bijvoorbeeld met

24 studenten naar New York toe en daarnaast worden er tal van projecten georganiseerd waar bedrijfsleven en student samen worden gebracht, namelijk de Beroependagen, het Financieel Econometrisch Project etc. Daarnaast lijkt het erop dat er komend jaar schandalig veel borrels georganiseerd gaan worden, volledig op kosten van de VSAE. Al met al ziet het er naar uit dat de VSAE een druk, gezellig en succesvol jaar tegemoet gaat. Houd het goed in de gaten, want via dit hoekje zullen we jullie komend jaar zeker op de hoogte houden van onze projecten die ook voor jullie interessant zijn.

Joran Lokkerbol
Secretaris VSAE

Financial Days 2006 - Private Banking

Na een aantal zeer succesvolle edities organiseert de FSA dit jaar wederom de Financial Days. Het onderwerp dit jaar is een "hot topic" binnen de financiële wereld, namelijk "Private Banking".

Voor studenten die geïnteresseerd zijn in private banking en hun mogelijkheden hierin is dit een zeer interessant project. De banken die meedoen hebben namelijk een toonaangevende positie binnen deze branche.

De Financial Days 2006 zal plaatsvinden in de periode van 28 februari t/m 14 maart. Tijdens deze drie weken zullen studenten de mogelijkheid krijgen om op een interessante, informele en interactieve manier kennis te maken met 5 toonaangevende

spelers op het gebied van Private Banking. Het project zal op locatie bij de verschillende banken plaatsvinden. Hier zullen de banken een presentatie, rondleiding en een case verzorgen.

Na afloop is er een borrel waar studenten op een informele wijze kennis kunnen maken met enkele medewerkers en recruiters van de betreffende bank.

Ben je student economie, econometrie of bedrijfswetenschappen? Heb je affiniteit met Private Banking of wil je hier meer te weten over komen? Schrijf je dan zo snel mogelijk in!

Voor meer informatie over de Financial Days en de inschrijffprocedure, bezoek onze website: www.financialdays.nl

De banken die bezocht gaan worden zijn:

- Van Lanschot Bankiers 28 februari
- Kempen&Co 03 maart
- Insinger de Beaufort 07 maart (onder voorbehoud)
- ABN AMRO 09 maart
- ING 14 maart

ADVING BANK

Studententijd

Eerstejaars Esat Figengul

Hoe kwam je tot je studiekeuze?

'Ik heb vorig jaar Psychologie gedaan in Leiden, maar toen ik die keuze maakte, dacht ik ook al aan Economie. Psychologie bleek niks voor mij te zijn, dus toen besloot ik om dit jaar aan Economie te beginnen.'

Betere keuze?

'Ja, het is zeker beter dan vorig jaar. Ik deed vorig jaar niet veel en dat doe ik eigenlijk nog steeds niet. Het gaat allemaal wel relaxed. Het is niet zo heel erg moeilijk. Ik ga ongeveer twee keer per week naar college. De faculteit zelf vind ik

ook prima. Ik ben er niet heel vaak, maar voel me er wel thuis.'

Weet je al welke kant je straks op wil?

'Ik denk nu aan accountancy. Ik houd wel van getallen, daar kan ik wat mee. En eerlijk gezegd spreekt een goed salaris me ook wel aan.'

En ben je nog actief naast je studie?

'Op dit moment sport ik eigenlijk alleen. Vorig jaar, bij psychologie, was ik wel actief bij de studievereniging. Ik zat toen in een commissie. Dit jaar doe ik dat niet, omdat ik er niet echt zin in heb. Volgend

tekst: Yvan van Dam (20)
Derdejaars Bedrijfseconomie,
richting Accountancy & Control

jaar denk ik dat ik het veel te druk ga krijgen. Nu zou het nog wel kunnen, maar voor de volgende jaren zie ik het echt niet zitten.'

Hoe lang denk je hier nog rond te zullen hangen?

'Ik denk dat ik het binnen vier of vijf jaar wel moet kunnen afmaken. Het wordt waarschijnlijk wel drukker dan dit jaar, maar ik wil me dan ook goed op m'n studie concentreren. Daarna denk ik dat ik waarschijnlijk al snel op een kantoor terecht kom.'

Vijfdejaars Ernst Vriesendorp

Ernst Vriesendorp is momenteel vijfdejaars student en hij is bezig met z'n master Controlling. In januari is Ernst klaar met zijn vakken en gaat hij aan z'n scriptie werken.

Waarom ben je indertijd economie gaan studeren?

'Ik heb nog een tijdje ook aan Psychologie gedacht, maar uiteindelijk leek Economie me toch meer iets voor mij. Ik wist dat ik het bedrijfsleven in wilde, maar ik wist nog niet in welke richting. Wat dat betreft was het eerste jaar wel handig. Dat was heel breed en zo kon ik zien wat ik leuk vond. Het vak Management Accounting sprak me aan. Het was best een moeilijk vak, maar dat vond ik juist een uitdaging. Daarnaast vond ik het gewoon interessante theorie.'

Is het je goed bevallen?

'De master is zelfs leuker dan ik eerst dacht. Het is minder cijfermatig dan ik verwachtte en er komt meer psychologie bij kijken. Als ik nu weer opnieuw m'n studiekeuze moest maken, zou ik dezelfde keuze maken. Ook over m'n keuze van de UvA ben ik tevreden. In het eerste jaar vielen de locaties van de tentamens een

beetje tegen. We moesten toen vaak naar de hal van de Jaap Eden IJsbahn of naar een opblaastent die vlakbij de Arena stond. Dat waren beide koude locaties om je tentamen te maken. Tegenwoordig is het een stuk beter geregeld. Ik ben nu ook vaker op de faculteit. Naarmate m'n studie vorderde, merkte ik dat ik steeds minder colleges ging missen.'

Doe je veel dingen naast je studie?

'Ik sport vrij veel. Ik doe aan kickboksen en ik voetbal bij elkaar toch wel vier keer in de week. Daarnaast ben ik lid van het Amsterdamse Studenten Corps en ik heb ook een jaar in het bestuur van het dispuut gezeten. Ik ben nooit actief lid geweest bij één van de studieverenigingen. Dat had me wel leuk geleken, maar ik had er gewoon niet genoeg tijd voor. Ik heb wel vaak met hun projecten meegedaan. Verder ben ik voor de afdeling marketing een tijdje student-assistent geweest.'

Wat ga je na je studie doen?

'Dat weet ik nog niet precies. Ik moet eerst nog een scriptie schrijven. In die scriptie wil ik het effect van de nationale cultuur op de beloningssystemen in een land onderzoeken. Ik ben al wel bezig

om een stageplek te zoeken bij Booz Allen Hamilton. Als dat lukt en als de stage me bevalt, wil ik daar misschien wel gaan werken. Maar het kan ook nog heel iets anders worden. Ik ga me daar het komende jaar op oriënteren en dan, denk ik, volgend jaar november aan de slag te gaan.'

Denk je dat je goed voorbereid bent op een baan als strategy consultant?

'Door de opleiding tot controller ben ik cijfermatig best sterk. Verder heb ik ook veel geleerd op het gebied van marketing. Ik zie het wel positief in.'

Zijn er nog dingen die je anders bent gaan zien tijdens je studie?

'Ik merk dat ik het politieke nieuws veel interessanter ben gaan vinden. Het zegt me allemaal wat meer. Maar ik denk niet dat ik uitgeleerd ben. Het lijkt me heel leuk om na deze studie ook nog een jaartje toch iets met Psychologie te doen. Binnen vier jaar je studie afmaken en dan gaan werken slaat naar mijn idee nergens op. Ik vind het veel belangrijker om jezelf tijdens je studie breed te ontwikkelen. Je moet extra tijd natuurlijk wel kunnen verklaren, niet zomaar je tijd verpesten.'

ADV UNILEVER

ADV ERNST & YOUNG